

De gotländska eldsjälarna - En studie om eldsjälarnas roll i landsbygdsutveckling på Gotland

Elina Håkansdotter Myrestaf
Jenny Öhlin

Nycklar till en levande landsbygd

- olika former av entreprenörskap i samspel med
omgivningen

Working Papers nr 2

Nycklar till en levande landsbygd

Working papers

Utgivare

REG - Rural Entrepreneurship Group

Publicerad 2018-03-06

Kontaktinformation

Institutionen för Ekonomi

Box 7013, 750 07 Uppsala

Besöksadress: Ulls hus, Ulls väg 27, 756 51 Uppsala

Foto på framsidan av Annie Roos

Senaste publicerade texter i serien

WP1 Inblickar i Fest i Hebys sammanhang

Nycklar till en levande landsbygd

Working papers

WP2

De gotländska eldsjälarna - En studie om eldsjälarnas roll i landsbygdsutveckling på Gotland

Elina Håkansdotter Myrestaf, Jenny Öhlin

Förord

Landsbygdsutveckling är något angeläget, något vi vill se mer av. Men hur? Ett vanligt svar på frågan är: en eldsjäl! Elina och Jenny åkte till Gotland för spana och kom tillbaks med några idéer som presenteras i detta arbete. Författarna beskriver eldsjälen som driven av att skapa positiv utveckling i bygden, starkt engagerad i sociala nätverk och beroende av att utveckla och få erkännande för konkreta resultat. På Gotland finns tio lokala utvecklingsbolag med syfte att främja den lokala bygden. Elina och Jenny visar i sitt arbete hur eldsjälar spelar roll i dessa bolag.

Johan Gaddefors

Nycklar till en levande landsbygd

Working papers

Populärvetenskaplig sammanfattning

Elina Håkansdotter Myrestaf och Jenny Öhlin som läser agronomprogrammet vid SLU valde att skriva sitt examensarbete om eldsjälar på Gotland. De beskriver hur det idag sker en utflytt från icke tätortsnära landsbygder i landet men trots detta bedrivs en framgångsrik landsbygdsutveckling på Gotland. Detta sker i form av tio lokala utvecklingsbolag där privatpersoner och företag kan köpa aktier i syfte att främja den lokala bygden. Bakom bolagen står ideellt arbetande personer som lägger ner mycket kraft och hundratals arbetstimmar för att driva igenom projekt som gynnar bygden. Dessa personer skulle i daglig benämning kunna gå under begreppet eldsjäl, men det saknas idag både svensk och internationell forskning inom ämnet. Även om vissa karaktärsdrag kan jämföras med både samhällsentreprenörskap, landsbygdsentreprenörskap och entreprenörskap på landsbygden finns ingen tydlig beskrivning av begreppet.

Elina och Jenny ville därmed beskriva begreppet eldsjäl och försöka förstå dess roll för Gotlands Landsbygd vilket blev syftet för studien. För att kunna besvara detta gjorde de en kvalitativ studie där fyra eldsjälar deltog i semistrukturerade intervjuer där de kunde kartlägga egenskaper och relationen till social, rumslig och institutionell kontext. I uppsatsen diskuteras vilka egenskaper och karaktärsdrag en eldsjäl präglas av och vad som driver dem.

Studiens resultat visar hur eldsjälar är beroende av sociala nätverk, att de arbetar oegoistiskt för att skapa samhällsnytta där drivkraften är en positiv förändring i bygden de bor och verkar i. Denna motivation bibehålls genom någon form av bekräftelse eller återkoppling till arbetet. Eldsjälarna spelar en stor roll i utvecklingen av Gotlands landsbygd och stöttar där Region Gotland inte räcker till eftersom eldsjälarna skapar ett välbefinnande i bygden så att människor både vill stanna kvar och flytta dit.

Linn Gaddefors

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Institutionen för ekonomi

De gotländska eldsjälarna

- En studie om eldsjälarnas roll i landsbygdsutveckling på
Gotland

Driving spirits and rural development in Gotland

*Elina Håkansdotter Myrestaf
Jenny Öhlin*

De gotländska eldsjälarna

Driving spirits and rural development in Gotland

*Elina Håkansdotter Myrestaf
Jenny Öhlin*

Handledare: Johan Gaddefors, SLU,
Institution för ekonomi

Examinator: Richard Ferguson, SLU,
Institution för ekonomi

Omfattning: 15 hp

Nivå och fördjupning: G2E

Kurstitel: Självständigt arbete i företagsekonomi

Kurskod: EX0812

Program/utbildning: Agronomprogrammet – ekonomi

Fakultet: Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap (NJ)

Utgivningsort: Uppsala

Utgivningsår: 2017

Serienamn: Examensarbete/SLU, Institutionen för ekonomi

Nr: 1093

ISSN 1401-4084

Elektronisk publicering: <http://stud.epsilon.slu.se>

Nyckelord: eldsjäl, landsbygdsutveckling, utvecklingsbolag, kontext, nätverk, Gotland

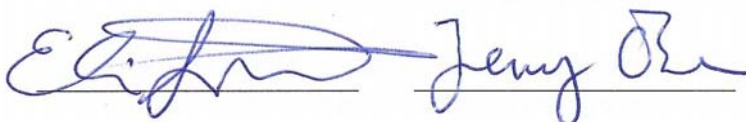
Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Institutionen för ekonomi

Förord

Inledningsvis skulle vi vilja tacka de som deltagit i studien genom intervjuer. Gunnar Bendelin från Nygarn utveckling AB, Allan Båtelsson från Knutpunkt Hemse utveckling AB, Jessica Hermansson från Slite utveckling AB samt Niclas Larsson från Lädubro utveckling AB. Vi vill även passa på att tacka Tore och Eva Fahlstedt som öppnade upp sin gård för oss vid vårt besök på Gotland. Sedan vill vi tacka vår handledare Johan Gaddefors för kontinuerlig vägledning och bollplank, samt till Thomas Norrby för både uppstartshjälp, kontaktskapande och ordning av boende på Gotland.

Sist men inte minst vill vi tacka vänner och familj för stöttning och förståelse under arbetets gång.

The image shows two handwritten signatures in blue ink. The first signature is for Elina Håkansdotter Myrestaf and the second is for Jenny Öhlin. Each signature is written over a horizontal line.

Elina Håkansdotter Myrestaf

Jenny Öhlin

Abstract

Urbanisation is characterizing Swedish rural areas, yet successful rural development is spread over Gotland. There rural development is partly run by local development corporations, where both individuals and firms are able to invest in stocks to improve the local district. Behind these corporations stand individuals who invest a large amount of their time and effort, without gaining profit or even encouragements.

In Swedish terms those people often are called eldsjäl or in English driving spirit, but there seems to be a loss i published theory about the subject. Even though societal entrepreneurship, rural entrepreneurship and entrepreneurship in rural all contain characteristics reminding of a driving spirit, there is no clear definition of a driving spirit as a concept.

Within the the research programme *Nycklar till en levande landsbygd* the aim is to, with a qualitative approach, describe the concept of a driving spirit and its relation to context. This paper therefore discuss a driving spirit's qualities as well as key factors to continue with their plan in spite of great opposition. The study thereby show that social context is of great importance in order to create societal value, which is in their main interest. Driving spirits are however in need of encouragement or feedback in order to keep a continuance in their work.

Driving spirits continue where administrative authorities are insufficient and are therefore important for rural development in Gotland.

Sammanfattning

Trots att det sker en utflytt från icke tätortsnära landsbygd i landet bedrivs ändå en framgångsrik landsbygdsutveckling på Gotland. Detta i form av tio lokala utvecklingsbolag där privatpersoner och företag kan köpa aktier i syfte att främja den lokala bygden. Bakom bolagen står ideellt arbetande personer som lägger ner mycket kraft och hundratals arbetstimmar för att driva igenom projekt som skapar samhällsnytta i bygden.

Dessa personer skulle i daglig benämning kunna gå under begreppet eldsjäl, men det saknas idag både svensk och internationell forskning inom ämnet. Även om vissa karaktärsdrag kan jämföras med både samhälls-entreprenörskap, landsbygdsentreprenörskap och entreprenörskap på landsbygden finns ingen tydlig beskrivning av begreppet.

Syftet med denna uppsats är därför att inom ramen för forskningsprogrammet *Nycklar till en levande landsbygd*, beskriva begreppet eldsjäl samt försöka förstå eldsjärens roll för Gotlands landsbygd. Detta görs genom en kvalitativ studie där fyra eldsjälarna deltagit i semistrukturerade intervjuer för att kartlägga gemensamma egenskaper samt relationen till social, rumslig och institutionell kontext.

Uppsatsen diskuterar därför utifrån de teoretiska ramarna av samhälls-entreprenörskap och kontext vilka karaktärsdrag och egenskaper en eldsjäl präglas av, samt vad som driver individerna att trots stort motstånd fortsätta sitt arbete utan krav på att få någonting i gengäld. Studien visar därmed att eldsjälarna är starkt beroende av sociala nätverk, samt arbetar oegoistiskt för att skapa samhällsnytta där drivkraften är en positiv förändring i bygden de bor och verkar i. För att bibehålla denna motivation krävs dock någon form av bekräftelse eller återkoppling på arbetet.

Eldsjälarna spelar en betydande roll i utvecklingen av Gotlands landsbygd, och tar vid där Region Gotland inte längre räcker till. Eldsjälarna skapar trevnad i bygden för att fler ska stanna kvar eller flytta dit.

Innehållsförteckning

1 INTRODUKTION	1
1.1 BAKGRUND.....	1
1.2 PROBLEMFÖRMULERING	2
1.3 SYFTE OCH FORSKNINGSFRÅGOR	3
1.4 AVGRÄNSNINGAR.....	3
1.5 UPPSATSENS STRUKTUR	3
2 METOD	5
2.1 LITTERATURGENOMGÅNG.....	5
2.2 DATAINSAMLING	6
2.3 KVALITATIV METOD	7
2.4 ETISK REFLEKTION	7
2.5 KRITISK REFLEKTION	8
2.5.1 <i>Trovärdighet</i>	8
2.5.2 <i>Äkthet</i>	9
3 TEORI	10
3.1 SAMHÄLLENTREPRENÖRSKAP	10
3.1.1 <i>samhälls-entreprenörens egenskaper</i>	10
3.1.2 <i>Den entreprenöriella processen</i>	11
3.2 KONTEXT	12
3.2.1 <i>Social kontext- Nätverk</i>	14
3.2.2 <i>Rumslig kontext- Landsbygden</i>	14
3.2.3 <i>Institutionell kontext- Myndighet</i>	15
3.2.4 <i>Inbäddning</i>	15
3.3 TEORETISK SYNTES	15
4 EMPIRI	17
4.1 INTERVJUER.....	17
4.1.1 <i>Jessica Hermansson</i>	17
4.1.2 <i>Niclas Larsson</i>	18
4.1.3 <i>Allan Båtelsson</i>	18
4.1.4 <i>Gunnar Bendelin</i>	19
4.2 ELDSJÄLEN	20
4.3 ELDSJÄLENS DRIVKRAFT	21
4.4 ELDSJÄLENS ROLL I GOTLANDS LANDSBYGD SOM KONTEXT	22
4.5 ELDSJÄLEN OCH NÄTVERKEN	23
5 ANALYS OCH DISKUSSION	25
5.1 ELDSJÄL	25
5.2 ELDSJÄLENS DRIVKRAFT	28
5.3 ELDSJÄLENS ROLL I GOTLANDS LANDSBYGD SOM KONTEXT	28
5.4 ELDSJÄLEN OCH NÄTVERKEN	31
5.5 SAMMANFATTANDE DISKUSSION	32
6 SLUTSATS	34
KÄLLFÖRTECKNING	36
BILAGOR	40

Figur- och tabellförteckning

FIGUR 1- EGEN ILLUSTRATION AV UPPSATSENS STRUKTUR.....	4
TABELL 1- SAMMANSTÄLLNING AV ENGELSKA ÖVERSÄTTNINGAR AV ELDSJÄL.....	5
FIGUR 2- A FRAMEWORK FOR DESCRIBING NEW VENTURE CREATION.	11
FIGUR 3- EGEN BEARBETNING AV ETABLERINGSPROCESSEN.....	11
TABELL 2- EGEN BEARBETNING AV WELTERS “CLASSIFYING ‘WHERE’ CONTEXTS FOR ENTREPRENEURSHIP”	13
FIGUR 4- VARFÖR DISKUTERA KONTEXT	13
FIGUR 5- EGEN ILLUSTRATION AV KOPPLINGEN MELLAN TEORI OCH EMPIRI.....	16
FIGUR 6- EGEN ILLUSTRATION AV ELDSJÄLENS TILLVÄGAGÅNGSSÄTT.....	26
FIGUR 7- VARFÖR DISKUTERA KONTEXT.....	29

1 Introduktion

I uppsatsens inledande kapitel beskrivs en bakgrund till ämnet för att sedan leda vidare till en problemformulering. Därefter presenteras uppsatsens syfte och forskningsfrågor för att avslutas med en avgränsning samt en beskrivning av uppsatsens struktur.

1.1 Bakgrund

Klyftorna mellan landsbygden och staden ökar och är större än någonsin menar vissa experter enligt en rapport som IVA publicerat (Gunnartz, 2017). De skriver att resursflödet mellan stad och land i dagsläget går en enkelriktad väg där både naturresurser och humankapital försvinner från landsbygden in till staden (Svenska Dagbladet, 2017). Myndigheter har centraliserats till städerna (Svenska Dagbladet, 2016) och lokala servicefunktioner i den icke tätortsnära landsbygden försvinner vilket i sin tur leder till en minskning i arbetstillfällena (Amcoff, 2008).

Utvecklingen på Gotland går ändå framåt med lokala företagshotell, fik och evenemang för att hålla bygderna levande. Jessica Hermansson, ledamot i Slite utveckling AB vittnar om en stark föreningsanda inom allt från idrott till Röda korset och kyrkan vilket kan vara anledningen till att den ideella utvecklingsverksamheten på Gotland har varit framgångsrik.

Gotland har blivit uppmärksammat för att på ett unikt sätt arbeta med landsbygdsutveckling där lokalbefolkning, sommarboende och företag köpt aktier i sammanlagt tio lokala utvecklingsbolag med syfte att främja den lokala bygden (P4 Gotland 1, 2017). Bolagen drivs ideellt av styrelseledamöter med anknytning till respektive bygd och har drivit frågor om bland annat nya bostäder, ett renare hav och fiber för bredband.

I dessa tio utvecklingsbolag sitter personer som bryr sig om bygden och är måna om att varje startat projekt ska ros i land även om det kommer innebära hårt arbete, många arbetstimmar och eventuellt motstånd. I daglig benämning skulle flera av dessa människor gå under benämningen *eldsjäl* då de utan egen personlig vinning arbetar för att bygden de bor i ska utvecklas till det bättre.

Den här uppsatsen skrivs inom forskningsprojektet *Nycklar till en levande landsbygd* där fokus ligger på att utveckla ny kunskap kring olika typer av entreprenörskap samt kontexten den befinner sig i (www, SLU, 2017). Projektet är delvis finansierat av *Familjen Kamprads stiftelse* och inriktar sig på tre orter i Sverige: Östhammar, Heby och Gotland.

Tidigare forskning om begreppet eldsjäl saknas och därför kommer vi i den här uppsatsen gräva djupare i eldsjälens egenskaper och drivkrafter. Vi kommer dessutom diskutera hur eldsjälarna påverkas av, och påverkar kontexten den är verksam i, både social, institutionell och rumslig. Detta med hjälp av fyra exempel på eldsjälar från fyra utvecklingsbolag på Gotland.

1.2 Problemformulering

De tio utvecklingsbolag som startats upp på Gotland kan motverka en del av urbaniseringen som sker (pers. med., Hermansson, 2017). Ett försök till att driva landsbygden vidare, att gynna lokala företagare och skapa en attraktiv miljö för de som bor där. Detta genom att exempelvis bygga utegym, bostäder samt utveckla andra verksamheter i tidigare skol- och vårdbyggnader. För att driva dessa bolag krävs engagemang utöver det vanliga. De som arbetar inom utvecklingsbolaget arbetar ideellt och måste därför motiveras av annat än det monetära. Eldsjäl är ett uttryck som oftast nämns i sådana sammanhang, men det tycks inte finnas någon klar definition om vilka egenskaper dessa individer besitter.

Nationalencyklopedin (2017) definierar en eldsjäl som “person med brinnande entusiasm för något”, vilket inte ger en tydlig bild av vem det är. Begreppet samhällsentreprenör fångar upp egenskaper som kan jämföras med en eldsjäl på landsbygden då bland annat Gawell et al. (2009) och Bois (2017) menar att samhällsentreprenörskap bedrivs i syfte att utveckla samhällsnytta snarare än för att skapa monetära värden.

Landsbygdsentreprenörskap beskrivs genom att entreprenören använder lokala resurser i nya kombinationer för att skapa värde för platsen entreprenören är verksam i, men där det monetära värdeskapandet kvarstår (Müller, 2013). Detsamma gäller entreprenörskap på landsbygden eller där entreprenören endast använder landsbygden som rumslig plats att befinna sig på (Korsgaard et al., 2015).

Då det saknas internationell vetenskaplig litteratur om begreppet eldsjäl är det ett intressant ämne att undersöka närmare. Dock rör ett par svenska avhandlingar begreppet. Det är därför intressant att försöka reda ut eldsjälarnas egenskaper, vad deras drivkrafter är och hur de förhåller sig till och påverkar deras omgivning, i detta fall landsbygden på Gotland. En idé skulle kunna vara att eldsjälarna kan liknas med en samhällsentreprenör vilken påverkas av kontexten den befinner sig i (Jack & Anderson, 2002). Gawell et al. (2009) beskriver att kontext och nätverk har en betydande roll för samhällsentreprenören. Båtelsson beskriver känslan av utelämnad från region och myndighet, vilket öppnar för frågan hur viktig eldsjälarna är för landsbygdens utveckling och fortlevnad.

1.3 Syfte och forskningsfrågor

Syftet med uppsatsen är att beskriva begreppet eldsjäl och försöka förstå eldsjälen betydelse för Gotlands landsbygd som kontext. Detta utförs genom att besvara tre forskningsfrågor.

Vilka är de studerade eldsjälarnas gemensamma egenskaper och drivkrafter?

Hur interagerar eldsjälarna med lokala nätverk på Gotland?

Vilken roll spelar eldsjälarna i utvecklingen av Gotlands landsbygd?

1.4 Avgränsningar

Den här uppsatsen skrivs inom forskningsprojektet *Nycklar till en levande landsbygd* som inriktar sig på tre orter i Sverige (Heby, Östhammar och Gotland) där vi valt att fokusera på Gotland. Tiden för en kandidatuppsats är begränsad likt besöket på Gotland vilket gjort att antalet respondenter avgränsats till fyra stycken, samtliga av dessa har utpekats som så kallade eldsjälar för deras lokala landsbygd. Respondenterna är alla aktiva inom något av utvecklingsbolagen belägna i Slite (Slite utveckling AB), Lärbro (Lädubro utveckling AB), Östergarn (Nygarn utveckling AB) och Hemse (Knutpunkt Hemse utveckling AB).

För att studera begreppet eldsjäl i detta sammanhang måste en begränsning till en eldsjäl för landsbygdsutveckling på Gotland göras. Generellt beskrivs en eldsjäl som en individ med ett brinnande intresse för något (Nationalencyklopedin, 2017) där detta "något" i det här fallet är bygden där eldsjälarna själva bor och verkar.

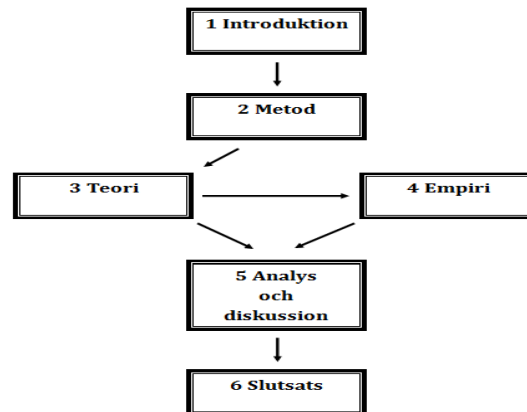
Det hade även kunna vara relevant att undersöka utvecklingsbolagen närmare och se hur de fungerar i kontexten Gotlands landsbygd, dock har vi valt att fokusera på eldsjälen som individ och hur denne verkar i sin kontext för Gotlands landsbygd. Utvecklingsbolagen ses i detta fall som ett nätverk i bolagsform där de utvalda eldsjälarna verkar i.

1.5 Uppsatsens struktur

Uppsatsens första kapitel inleds med en bakgrund för att ge läsaren grundförståelse för ämnet innan problemformuleringen presenteras, följt av uppsatsens syfte och valda forskningsfrågor, där frågorna används för att angripa de uppmärksammade problemen. Kapitel två är ett metodkapitel som inleds med en litteraturgenomgång för att beskriva hur valda teorier har sökts efter och valts ut. Vidare följer en beskrivning om tillvägagångssätt för insamling av empiri samt en motivering för val av kvalitativ metod. Kapitlet avslutas med en etisk samt en kritisk reflektion. Därefter följer ett teorikapitel där valda teorier presenteras. I empirikapitlet som följer beskrivs först intervjupersonerna och sedan empirisk information i tre

underrubriker, *eldsjäl, eldsjälen roll i landsbygden som kontext samt eldsjälen och nätverken*. Empirin tillsammans med vald teori analyseras och diskuteras sedan i följande kapitel under rubriker med samma namn. Uppsatsen avrundas sedan med en slutsats samt förslag på vidare forskning.

För att skapa en tydligare bild över uppsatsens uppbyggnad illustreras det nedan i figur 1.

Figur 1.
Egen illustration av uppsatsens struktur.

2 Metod

För att öka transparensen i uppsatsen har följande kapitel beskriver vi hur litteratursökningen gått till, hur empirisk data har samlats in, vilka personer som har intervjuats samt hur de valts ut. Vidare följer en motivering till vald vetenskaplig ansats samt en etisk och en kritisk reflektion.

2.1 Litteraturgenomgång

En litteraturgenomgång beskriver vilka kunskaper som redan finns inom ett valt område i syfte att dels "slippa uppfinna hjulet igen" samt skapa en större trovärdighet i uppsatsförfattarnas presenterade argument (Bryman & Bell, 2013). Den handlar inte om upprepning av befintliga teorier utan att kritiskt använda dem för sina egna åsikter och argument.

Litteraturgenomgången grundar sig i sökningar av vetenskapliga artiklar i främst Primo och Google Scholar. Sökord som använts är exempelvis "social entrepreneurship" OR "societal entrepreneurship" och "rural" AND "development". Då det finns mycket svensk forskning på samhälls-entreprenörskap på landsbygden har även "samhälls-entreprenörskap" AND "landsbygdsutveckling" använts. Det har varit en utmaning att finna en engelsk motsvarighet till begreppet "eldsjäl". "Driving spirit", "driving force" och "go-getter" har varit exempel på sökord. Efter tips från Institutionen för ekonomi, Sveriges Lantbruksuniversitet, har även "motivator", "catalyst", "motivating force", "initiator" och "coordinator" använts, dock med ett mindre lyckat resultat. Nedan följer exempel på föreslagna begrepp och varför de inte är användbara i denna uppsats (se tabell 1).

Tabell 1.
Egen illustration
Sammanställning av möjliga engelska översättningar av eldsjäl.

Driving force	Snarare en drivkraft än beskrivningen av en individ (Adu-Okoree & Onoma, 2012)
Catalyst	Teori om begreppet som fenomen saknas. Catalyst används endast som ett adjektiv en enstaka gång (Liu et al., 2017; Huguenin & Jeannerat, 2017).
Initiator	Teori om begreppet som fenomen saknas. Initiator används ett fåtal gånger som adjektiv (Becker et al., 2017).

Inledningsvis gjordes en övergripande litteratursökning där möjligt användbara artiklar sparades. Däribland fanns exempelvis en nyligen publicerad licentiatavhandling vi använde för att hitta originalkällor. Efter en övergripande litteratursökning valdes de mest relevanta artiklarna ut för att läsas grundligare och jämföras med varandra. Detta har kompletterats med lånade böcker, radioinslag samt statliga rapporter.

2.2 Datainsamling

Empirin som ligger till grund för uppsatsen har samlats in genom en fallstudie där semistrukturerade intervjuer har använts. Fyra personer har intervjuats där alla är aktiva inom fyra utvecklingsbolag på Gotland. Dessa personer är Jessica Hermansson, Niclas Larsson, Gunnar Bendelin och Allan Båtelsson.

Tillvägagångssättet vi valt respondenter på kallas snöbolls- eller kedjeurval vilket går ut på att först välja några få, för ämnet intressanta individer att intervjuas som sedan föreslår ytterligare individer (Bryman & Bell, 2013). Snöbollsurvalet har även beskrivits som en särskilt bra metod då det krävs inblick och lokalkännedom i ämnet för att lokalisera lämpliga respondenter till att intervjuas (Biernacki & Waldorf, 1981). Kritik mot snöbollsurval är främst riktat mot kvantitativa studier, men ett problem inom kvalitativa kan vara att finna de första respondenterna som sedan kan leda vidare till nästa. För att hitta respondenter gick vi därför till Thomas Norrby, statskonsulent vid Institutionen för stad och land, Sveriges lantbruksuniversitet, och bad om namn då han både bott och är verksam på Gotland. Norrby gav oss tre namn på personer och utvecklingsbolag att kontakta, varpå vi mailade dem och passade på att fråga dessa personer om de i sin tur visste om någon eldsjäl. Vi kunde exempelvis se att Allan Båtelsson som blev rekommenderad av Norrby även blev rekommenderad av Gunnar Bendelin per mail, vilket gav ytterligare bekräftelse på att Båtelsson är ett relevant val som eldsjäl. Bendelin kom även med två nya namn där Jessica Hermansson var ett av dem. Vilket var bra då vi helst ville ha en jämn fördelning mellan könen, att även få in en kvinna kan bidra till nya perspektiv, då det speglar verkligheten bättre med både män och en kvinna i studien.

Intervjuerna har utgått från ett visst antal frågor som rör individens bakgrund, dess koppling till utvecklingsbolagen de är engagerade i samt eldsjälar och dess betydelse för landsbygden. Semistrukturerad intervju innebär att en lista med teman följs genom hela intervjun (Bryman & Bell, 2013). Listan kan även kallas intervjuguide och är en serie relativt specificerade frågor där respondenterna har möjlighet att utforma svaren på sitt eget sätt. Intervjuguiden finns som bilaga (se bilaga 1 & 2).

Intervjuerna är inspelade och sedan transkriberade vilka finns hos oss författare. Det har gjort det möjligt att både lyssna och läsa intervjuerna flera gånger och därmed minskat risken för feltolkning. I samband med att en telefon gått sönder är dock intervjun med Gunnar Bendelin försvunnen och därmed inte heller transkriberad. Empiri är sparsamt använt i Gunnar Bendelins namn och är tagen från minnet samt informationssökningar. Ingen respondentvalidering har gjorts vilket kan påverka validiteten (Bryman & Bell 2013), däremot anser vi att ingen känslig information har inkluderats i uppsatsen och vill därför förhindra censurering av det som observerats. Uppsatsen kommer vid publicering skickas till respondenterna.

2.3 Kvalitativ metod

Uppsatsen antar en kvalitativ forskningsmetod i syfte att skapa en djupare förståelse för begreppet eldsjäl och dess betydelse för landsbygdsutveckling på Gotland. Inom kvalitativ forskning finns tre centrala drag: induktiv, tolkande och konstruktionistisk vilket skiljer kvalitativ från kvantitativ forskning (Bryman & Bell, 2013). Teorins roll i uppsatsen är induktiv och lägger därmed stor vikt på ord och generering av nya teorier, vilket innebär att information från respondenterna ligger som grund för att diskutera begreppet eldsjäl och dess förhållande till kontext. I synnerhet social kontext som benämns som nätverk i uppsatsen.

Kvalitativ forskning är även ur en epistemologisk synvinkel tolkande vilket innebär att olika individer upplever och tolkar den sociala verkligheten på olika sätt (Bryman & Bell, 2013). Olika uppsatsförfattare kan därför lyfta fram olika tolkningar av samma eller liknande fenomen. Detta är extra intressant då det finns flera befintliga teorier som beskriver delar av en eldsjäls egenskaper. Däremot är det ingen av dessa som beskriver helheten och definierar det som just en eldsjäl. Uppsatsens analys, diskussion och slutsats bygger på våra egna tolkningar av teori och empiri vilket kan påverka presenterat material.

Uppsatsen antar en konstruktionistisk ontologi där det inte finns några generella sociala företeelser att studera, utan att de skapas av olika samspel mellan aktörer (Bryman & Bell, 2013). Detta gör att sociala företeelser skiljer sig från fall till fall. Istället studeras de processer eller konstruktioner där den sociala verkligheten skapas snarare än själva verkligheten.

2.4 Etisk reflektion

För att inte intervjudeltagare i samhällsvetenskapliga studier ska drabbas av negativa konsekvenser har grundläggande etiska principer upprättats (Bryman & Bell, 2013). Principerna grundar sig i samtycke, anonymitet, nyttjande samt informering och ligger som grund för hur respondenter ska behandlas under studiens gång.

Genom att inleda varje mail- och telefonkontakt med studiens syfte samt fråga om respondenten accepterar att intervjun spelas in har en sådan etisk princip tagits till hänsyn (Bryman & Bell, 2013). Respondenterna har från början blivit informerade om att intervjuerna är frivilliga och har kunnat avböja att delta eller avbryta intervjun om de velat.

Då respondenterna är exempel på eldsjälar i en specifik kontext nämns de vid namn samt vilket utvecklingsbolag de representerar, då uppsatsen får en annan karaktär med riktiga personer och rätt plats. Detta har i förhand godkänts av intervjupersonerna som har blivit erbjudna anonymitet om så önskats. Empirin kommer inte användas i annat syfte än att ligga som grund i denna uppsats.

2.5 Kritisk reflektion

Kritik har riktats mot kvalitativa studier då en del hävdar att den kvalitativa datan är ostrukturerad, komplex och svårhanterad (Bryman & Burgess, 1994). Forskaren bör hitta ett rutinmässigt sätt att analysera datan utan att bli för mekanisk och därmed missar viktiga detaljer. Det är med andra ord viktigt att forskaren anpassar sitt förhållningssätt till datans karaktär, annars kan kvalitativa studier bli för subjektiva då det anses att forskaren plockar ut det som forskaren själv tycker är viktigt (Bryman & Bell, 2013). En annan viktig aspekt är att visa transparens i hur arbetet med att ta fram intervjuobjekt, insamling av data och analys har gått till. För att öka transparensen i uppsatsen finns en beskrivning om hur intervjuobjekten valts och hur intervjuerna gått tillväga. Kritik har riktats mot snöbollsurval då urvalet inte är slumpmässigt och därmed inte representerar hela populationen (Biernacki & Waldorf, 1981). Genom metoden har endast individer med starka sociala nätverk intervjuats, då de rekommenderar varandra. Det finns därför en risk att eldsjälur som arbetar i ensamhet inte har speglats i uppsatsen och att resultatet därmed inte är representativt för alla eldsjälur.

Under intervjuerna har vi ställt öppna frågor som respondenterna fått svara fritt på. Om svaren har svävat iväg har det ställts styrande frågor för att leda tillbaka till ämnet uppsatsen handlar om. Fördelen med en semistrukturerad intervju är att det går att ställa följdfrågor om det skulle behövas för att kunna göra en så korrekt tolkning av svaret som möjligt (Bryman & Bell, 2013). Då intervjuerna är inspelade och transkriberade, har materialet genomgått flertalet gånger vilket minskar risken att missa viktiga detaljer.

Kritiker till fallstudier har ofta en missuppfattning kring hur fallstudier används inom forskning (Mitchell, 1983). De tror att fallstudier används som ett stickprov till statistik för att kunna generalisera och dra slutsatser. Dock är syftet att empirin ska användas som stöd till att bygga teoretiska resonemang där slutsatserna bygger på länkar mellan teori och empiri. Empirin i den här uppsatsen har använts för att skapa en bild av verkligheten. Detta för att kunna koppla ihop med teori som sedan förhoppningsvis kan bidra till ny teori.

Fler personer blev rekommenderade som eldsjälur än vad vi har valt att intervjua. Fler respondenter skulle eventuellt kunna ge en mer tillförlitlig bild av sanningen, men i och med tiden och möjligheten att spendera tid på Gotland som begränsande faktorer i skrivandet av denna uppsats, har vi valt att fokusera på fyra personer.

2.5.1 Trovärdighet

Trovärdighet är ett kvalitetskriterium i kvalitativ forskning och grundar sig i fyra underkriterier: tillförlitlighet, överförbarhet, pålitlighet och bekräftelse (Bryman & Bell, 2013). Det första delkriteriet tillförlitlighet grundar sig i hur väl den sociala verkligheten har uppfattats. Respondentvalidering tas upp som ett sätt att skapa just tillförlitlighet vilket vi dock valt att inte använda. Att inte använda respondentvalidering kan i sig påverka validiteten. Detta för att förhindra censurering eller framhävnig av det som observerats, vilket kan skapa en felaktig bild av den sociala verkligheten. Genom att intervjuerna är

inspelade värderas vår tolkning av empirin vara tillförlitlig då möjligheten att lyssna flera gånger finns. För att stärka tillförlitligheten i studien är intervjuguiden till de semistrukturerade intervjuerna bifogade som bilagor.

Det andra kriteriet överförbarhet värderar om resultaten är användbara i en annan situation, på en annan plats och vid en annan tidpunkt (Bryman & Bell, 2013). Kvalitativ forskning innefattar vanligen djupare studier av en begränsad grupp inom en specifik kontext vilket kan göra att resultaten inte helt kan överföras till andra sammanhang. Studien har gjorts i fyra olika orter på Gotland vilket ökar möjligheten att resultatet är överförbart på andra orter på Gotland i liknande sammanhang.

Bryman och Bell (2013) pekar även på vikten av att visa alla forskningsprocessens faser för att skapa pålitlighet. Genom en tydligt beskriven forskningsprocess kan arbetet värderas högre än om processen är diffust beskriven. För att skapa pålitlighet finns både en litteraturgenomgång där tillvägagångssätt för insamlad litteratur har gått till, samt en beskrivning av datainsamlingen där val av intervjumetod har beskrivits och motiverats.

Det sista kriteriet, bekräftelse, innebär att forskaren inte ska låta sina personliga värderingar spegla utförande eller slutsatser (Bryman & Bell, 2013). Genom planerade intervjufrågor har personliga värderingar lagts åt sidan, och semistrukturerade intervjuer ger respondenten möjlighet att diskutera och argumentera för sina egna svar. Uppsatsens diskussion och slutsats bygger dock på våra egna tolkningar av såväl teori som empiri.

2.5.2 Äkthet

Äkthet är ytterligare ett kvalitetskriterium inom kvalitativ forskning som syftar till huruvida uppsatsen visar en rättvis bild av det som studerats, samt hur väl respondenterna uppfattar sin egen och andras situation (Bryman & Bell, 2013). Eftersom kvalitativ forskning innebär djupare studier av ett fåtal individer finns alltid risken att bilden ser annorlunda ut för andra som inte har studerats. Genom att delta i studien får respondenterna dock en möjlighet att reflektera över sin egen och andras situation, samt se möjligheter att förändra dem. Uppsatsen kommer även efter publicering skickas till dem.

3 Teori

I teorin presenteras det teoretiska ramverk som ligger till grund för en analys av den insamlade empirin. Teorin baseras på två grundpelare som knyts ihop i en teoretisk syntes. De två grundpelarna är samhällsentreprenörskap och kontext där social kontext har en nyckelroll.

3.1 Samhällsentreprenörskap

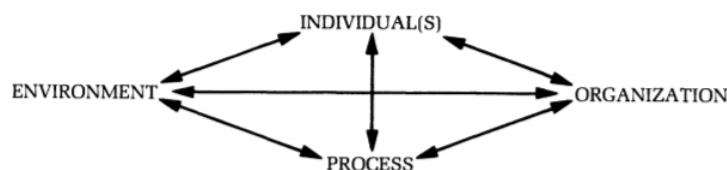
Samhällsentreprenörskap skiljer sig från traditionellt entreprenörskap i den mån att det i första hand bedrivs i egenskap av att skapa samhällsnytta snarare än ekonomisk vinst (Bois, 2017). Vanligen delas eventuell vinst ut till aktieägare i ett företag eller återinvesteras, medan samhällsentreprenörskap innebär att eventuellt överskott återinvesteras i lokal samhällsnytta. Vad som klassificeras som samhällsnytta kan vara subjektivt men definieras enligt von Friedrichs et al. (2014) som en ökning av livskvalitet i det lokala samhället, där lokala servicefunktioner påverkas och förenklas. Eller som Bois (2017) beskriver: förbättrar livssituationen för de som bor i bygden. Trots olika mål förblir dock den entreprenöriella processen densamma (Chell, 2007).

3.1.1 samhällsentreprenörens egenskaper

Samhällsentreprenören beskrivs av Gawell et al. (2009) som den som tar ett innovativt initiativ vilket utvecklar samhällsnyttiga funktioner. De finns där service saknas, där region eller marknad inte vill ta ansvar eller där samhället av någon annan anledning inte fungerar. I en rapport från Stiftelsen för kunskaps- och kompetensutveckling har olika forskare utifrån egna exempel beskrivit samhällsentreprenörer som lyhörda individer med en stark koppling till bygden samt med ett stort personligt nätverk (Gawell et al., 2009). Författarna menar att samhällsentreprenörer går utanför sin personliga roll och balanserar sina egna behov med organisation och samhälle. Trots stort engagemang i bygden tar även samhällsentreprenören det övergripande ansvaret för förändringsarbetet då det krävs en ledare.

3.1.2 Den entreprenöriella processen

Trots att syftet med samhälls-entreprenörskap och traditionellt entreprenörskap skiljer sig ser de entreprenöriella processerna liknande ut (Chell, 2007). Gartner (1985) föreslår ett ramverk för uppstart av nya entreprenöriella organisationer och beskriver fyra centrala delar: individen, processen, omgivningen och organisationen som alla påverkar eller påverkas av varandra (se figur 2).

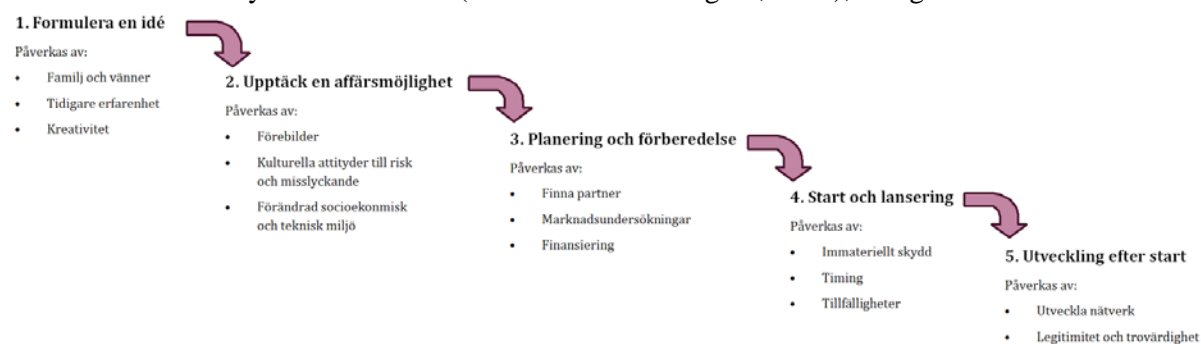
Figur 2.
A framework for describing new venture creation.
Gartner, 1985.

Individen eller entreprenören har karaktärsdrag som är avgörande för hur väl en uppstart kommer fungera, där personligheter gör individer unika och så även dess entreprenörskap. Exempel på karaktärsdrag finns nedan.

1. *Prestationsbehov*- hur viktigt det är för individen att göra en bra prestation
2. *Locus of control*- hur väl individen anser att kontrollen över deras liv ligger inom eller utanför sig själva
3. *Rishtagande*- Hur benägen är individen att ta risker för sina idéer

Gartner (1985) visar även på individens bakgrund, erfarenhet och attityd som viktiga, där inställningen till arbete, tidigare arbetslivserfarenheter, ålder, utbildning och individens uppväxt lyfts fram som påverkande faktorer.

Själva processen skiljer sig sedan inom olika inriktningar från individ till individ och det finns skilda åsikter om hur den entreprenöriella processen ser ut (Evers, 2003). Ett antal nyckelaktiviteter kan ändå plockas ut som gemensamma inom ramen för entreprenörskap även om dessa är mycket förenklade (Landström & Löwegren, 2009), se figur 3.

Figur 3.
Egen bearbetning av Deakins och Whittams, 2000 'etableringsprocessen'.
Landström & Löwegren, 2013, s. 69; Evers, 2003, s. 33.

Landström & Löwegren (2009) menar att varje steg påverkas av olika faktorer som gör ett specifikt entreprenörskap unikt och mer eller mindre framgångsrikt.

Idéformuleringen påverkas av individens tidigare erfarenheter och kunskaper då nya idéer vanligen skapas inom områden individen behärskar, eller på något sätt varit verksam inom tidigare. Individens skilda kreativitetsnivåer skapar på så vis olika förutsättningar för att formulera nya idéer. Finns sedan en efterfrågan och idén kan kommersialiseras på ett lönsamt sätt kan en *affärsmöjlighet upptäckas*. Där påverkar individens vilja att tjäna pengar samt dess förmåga att ta risker huruvida individen ser affärsmöjligheten eller inte. Även samhällsförändringar kan spela stor roll. Vidare följer *planering och förberedelser* för att kunna lansera en idé där stor vikt ligger på nätverkande och upprättande av partnerskap. *Start och lansering* påverkas sedan av individens förmåga att starta vid rätt tillfälle. Timing styrks som en stor faktor där både individens egen livssituation och finansieringsmöjligheter är tillfälligheter med stor inverkan på resultatet av en lansering. *Utveckling efter start* bygger sedan på individens egen förmåga att behålla sina etablerade nätverk och samtidigt upprätta nya kontakter och bredda nätverken. Utvecklingen bygger på legitimitet och trovärdighet hos både individen och idén som lanserats.

Eftersom entreprenör inte agerar i vakuum spelar även omgivningen en central roll i hur en ny entreprenöriell organisation startas (Gartner, 1985). Omgivningen speglar både faktorer entreprenören själv i viss mån kan påverka liksom levnadsstandard, samt faktorer en entreprenör på kort sikt inte kan påverka som lagar, tillgång till service och invånarens attityder gentemot förändring.

Gartners (1985) slutliga del är organisationen där han menar att organisationer beroende på inriktning påverkas mer eller mindre av olika faktorer. Då eldsjälarna är individer har vi dock valt att bortse från denna del.

3.2 Kontext

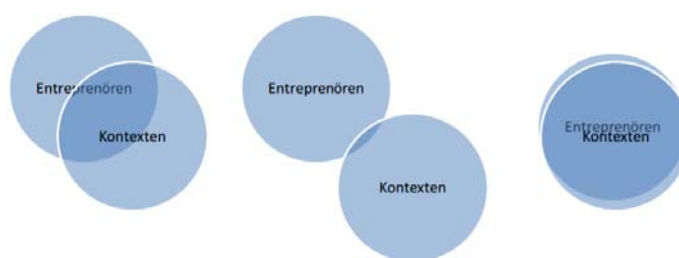
Kontext kan beskrivas som en miljö, plats, bakgrund eller tillfälle och används för att försöka förstå varför en individ handlar som den gör vid en specifik tidpunkt (Welter, 2011). Kontext kan därmed innefatta både en plats, människor på den platsen samt de sociala strukturerna som råder på den platsen. För att lättare kunna kartlägga kontext och dess påverkan på handlingar delar Welter in (2011) kontext i fyra dimensioner: social, institutionell, rumslig och affärsmässig, se tabell 2.

Tabell 2.
Egen bearbetning av Welters "Classifying 'where' contexts for entrepreneurship".
Welter, 2011.

<u>Typ av kontext</u>	<u>Område</u>	<u>Exempel</u>
Social kontext	Sociala strukturer påverkade av individers relationer och handlingar	Nätverksstrukturer, relationer eller familjekonstellationer
Rumslig kontext	Geografiskt område	Land, ort eller lokal organisation
Institutionell kontext	Politiska och ekonomiska system	Myndighet, lagar och regleringar
Affärsmässig kontext	Industri eller marknad	Ett företag

Beroende på om varje dimension studeras var för sig eller tillsammans kan resultatet se olika ut (Welter, 2011). Uppsatsen kommer använda social kontext, rumslig kontext och institutionell kontext. Eldsjälen har i den här uppsatsen inte en relation till den affärsmässiga kontexten.

Giddens (1984) beskriver i sin struktureringsteori ett samspel mellan individ och kontext för att skapa en större förståelse för vad som påverkar en individs handlingar, samt hur en individs handlingar påverkar omgivningen. Han menar till skillnad från många andra synsätt om samhällsförändring att samhället inte endast styrs av en aktör eller struktur, utan att det ena ständigt är beroende av det andra (se figur 4).

Figur 4.
Varför diskutera kontext.
Johan Gaddefors, 2016.

Strukturer skapas av människors handlingar samtidigt som beslut fattas utifrån strukturernas dåvarande uppbyggnad. Detta leder till både begränsningar och möjligheter där hur väl individen är en del av den strukturen spelar stor roll (Jack & Anderson, 2002). Sarason et al. (2006) skriver i sin artikel om vikten av att studera den entreprenöriella processen utifrån

strukturerings teorin. De menar istället att entreprenörskap kan ses som ett samband mellan entreprenören och möjligheten. Studeras de båda ihop skapas en större förståelse för hur entreprenören påverkas och påverkar av dess kontext för att uppnå sina mål. Varken entreprenören eller möjligheten kan existera utan den andra.

3.2.1 Social kontext - Nätverk

Relationer mellan flera parter kallas för nätverk och är nödvändigt för entreprenörens möjlighet att etablera idéer när andra resurser och trovärdighet saknas (Landström & Löwegren, 2009). Sociala nätverk skapar ett flöde av information, resurser och människors identiteter vilket skapar en plattform för landsbygdsutveckling då nätverk skapar möjligheten att utnyttja resurser som annars inte skulle varit tillgängliga (Lee et al., 2005). Nätverken kan vara byggda av starka och svaga bindningar baserat på hur nära knutna till varandra personer i nätverken är (Landström och Löwegren, 2009). Ju starkare bindning mellan två aktörer desto fler gemensamma relationer har aktörerna knutna till sig. Detta innebär också att ju starkare bindningar, desto mer socialt kapital har investerats i relationen (Jack, 2005). En stark bindning är oftast mer personlig och blir därmed känsligare, rent affärsmässigt kan en svag bindning vara bättre då ingen personlig relation riskeras på samma sätt.

Sociala nätverk kan skapa positiva effekter för utveckling av landsbygden men behöver inte nödvändigtvis vara positiv för samtliga individer som lever där (Lee et al., 2005). För starka relationer inom ett nätverk riskerar att exkludera individer utanför nätverket. Det försvårar möjligheten att ta sig in i nätverket, vilket i sin tur resulterar i eventuell förlorad kompetens. En studie av Länsstyrelsen Kalmar län (Andersson & Johansson, 2004) vittnar om vikten av att tillhöra ett socialt nätverk och engagemang för att bli en del av livet i bygden. Nätverken bygger på förtroende och leder till större framgång om de deltagande jobbar mot samma mål (Bois, 2017).

3.2.2 Rumslig kontext - Landsbygden

Urbaniseringen har enligt Statistiska centralbyrån (2015) avtagit. Mellan år 2000 och 2010 minskade befolkningen med enbart 18 000 personer på landsbygden. Flytten från landsbygden sker däremot fortfarande men ser annorlunda ut (Gunnartz, 2017): istället för att flytta från landsbygden till staden, sker utflytt från den icke tätortsnära landsbygden till den tätortsnära landsbygden vilket gör att urbaniseringen inte syns lika tydligt i statistiken. I och med detta stänger servicefunktioner ner vilket gör den icke tätortsnära landsbygden mindre attraktiv (Amcoff, 2008). Befolkningsmängden minskar inte på alla småorter men de som flyttar in till småorter är oftast äldre, och de som flyttar ut från småorter är unga vuxna vilket höjer medelåldern. Enligt Boverket (2012) sker flytt oftast i samband med studier eller byte av arbete och framförallt minskar andelen unga kvinnor då de i högre grad flyttar. Minskning av barnfamiljer är ett faktum, när de unga försvinner (Amcoff, 2008).

3.2.3 Institutionell kontext - Myndighet

Institutionell kontext syftar till politiska och ekonomiska system vilket exempelvis kan vara myndigheter, lagar och regleringar (Welter, 2011). De politiska och ekonomiska systemen sätter som Welter (2011) själv uttrycker det *the rules of the game*, alltså inom vilka ramar en entreprenör kan verka. Den politiska miljön påverkar entreprenörens risker och eventuell avkastning i form av regleringar eller styrning (Shane, 2003). Detta både skapar och begränsar entreprenörens möjlighet att utvecklas beroende på exempelvis yttrandefrihet, vilka resursutbyten som är möjliga samt var entreprenören får verka. Det är dock svårt för det civila samhället och affärssektorn att som initiativtagare i utveckling att upprätthålla förändringar i det långa loppet, och viss styrning eller politiskt ansvar är därför nödvändigt (Lee et al., 2005).

3.2.4 Inbäddning

Begreppet inbäddning syftar till att beskriva hur väletablerad en entreprenör är i en lokal struktur (Jack & Anderson, 2002). Hur väl inbäddad entreprenören är beror främst på dess kunskap om området den är verksam, nätverk och relationer till andra. Bois (2017) menar exempelvis att det kan vara enklare att ta till sig och förstå praktisk ny kunskap om en entreprenör redan är inbäddad och på så sätt förstår de rådande strukturerna. Att delta i organisationer kan dessutom vara en läroprocess där medlemmarna ständigt deltar i praktiska handlingar och därmed får praktisk erfarenhet. Inbäddning innebär att entreprenören har stor förståelse för kontexten den verkar i och på så vis kan nyttja de specifika förhållanden som existerar just där (Jack & Anderson, 2002). Inom landsbygdsentreprenörskap har inbäddning en betydande roll vad gäller att forma och upprätthålla sitt entreprenörskap och det skapar även möjligheter som kan leda till förbättrat resultat. Att vara inbäddad innebär också att entreprenören är socialt inbäddad vilket både kan vara positivt i form av exempelvis kontakter men även begränsande i det avseende om relationer skulle skadas och därmed hindra affärsmöjligheter. Social inbäddning är en process i att bli en del av strukturen.

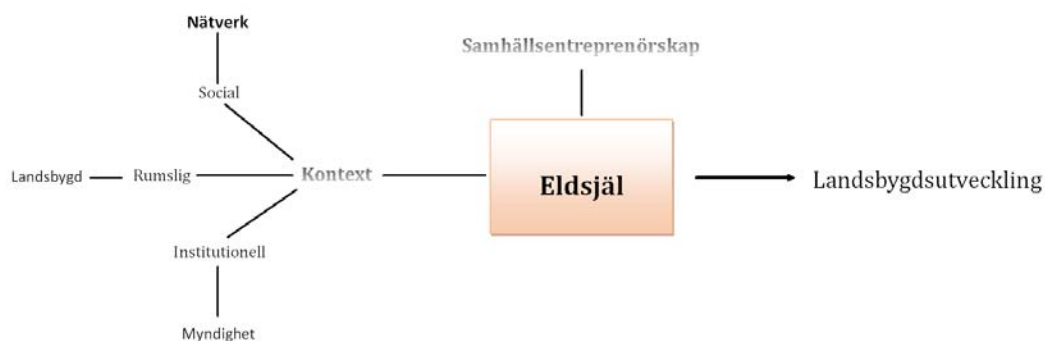
3.3 Teoretisk syntes

Den teoretiska syntesen syftar till att knyta samman teorier kring samhällsentreprenörskap och kontext för att beskriva eldsjälens roll i landsbygdsutveckling. Nedan sammanställs detta i figur 5.

En samhällsentreprenör drivs av möjligheten att göra något för ett väl avgränsat samhälle eller bygd snarare än av ekonomisk vinst och kräver därmed ett brinnande intresse för den aktuella bygden (Gawell et al., 2009). De strävar efter en förbättrad livssituation för de som bor och verkar där (Bois, 2017) samt har ett väl förankrat nätverk både med lokalbefolkning, privat- och offentlig sektor (Gawell et al., 2009). Nätverken gör det möjligt för entreprenören att förankra idéer som annars inte skulle vara möjliga på grund av resursbrist eller avsaknad av trovärdighet (Landström & Löwegren, 2009). Dock kan nätverk öppna upp för både

möjligheter och begränsningar då starka relationer inom ett nätverk riskerar att exkludera individer utanför nätverket. Det försvårar möjligheten att ta sig in i nätverket, vilket i sin tur resulterar i eventuell förlorad kompetens (Lee et al., 2005).

Samhällsentreprenörens val och handlingar påverkar, samt påverkas av omgivning vilket beskriver samspelet mellan individ och kontext (Giddens, 1984). I samband med en förflyttning av människor från den icke tätortsnära landsbygden till den tätortsnära landsbygden (Gunnartz, 2017), minskar mängden servicefunktioner på den icke tätortsnära landsbygden och därmed spelar rumslig kontext en central roll i landsbygdens utveckling (Amcoff, 2008). Welter (2011) presenterar fyra dimensioner av kontext där den här uppsatsens främsta fokus ligger på social och rumslig kontext men tar även upp politiska miljöer som institutionell kontext där avsaknad av styrning både kan skapa möjligheter och vara hämmande (Shane, 2003; Lee et al., 2005).

Figur 5.
Egen illustration av kopplingen mellan presenterade teorier och empiri.

4 Empiri

I detta kapitel presenteras den empiri som samlats in till uppsatsen. Först kommer en presentation av respektive person följt av en sammanställning av begreppet eldsjälar, betydelsen av nätverk samt eldsjälens betydelse för landsbygden på Gotland som kontext.

4.1 Intervjuer

Nedan följer en presentation av varje respondent för att skapa en tydlig bild av vilka personerna är.

4.1.1 Jessica Hermansson

Efter tips på så kallade eldsjälar dök Hermanssons namn upp på en lista från Gunnar Bendelin. Hermansson är uppvuxen i Stockholm och flyttade först till Gotland 2004 efter att hon och hennes man bestämt att ta över mjölkgården som hans föräldrar drev. Eftersom hon inte hade någon annan koppling till Gotland än sin man förstod hon snabbt att det hon behövde engagera sig för att komma in i samhället.

“... jag insåg ju jättesnabbt att ska jag komma in i samhället och lära känna människor måste jag engagera mig, för att här lär du inte känna människor. Alla känner varandra från början. Det är sedan barnsben. Det är så himla tydligt.”

Det började med att Hermansson ville ta tag i saker hon alltid velat göra men inte haft tid med på grund av sitt förra arbete, där en av sakerna var att bli babysiminstruktör vilket hon senare blev. Hon fick senare en förfrågan från LRF Gothem om att gå med i deras styrelse och tänkte “Varför inte? Då lär jag ju känna människor”. Att gå med i LRF var det första mötet med den ideella världen för Hermansson, vilket gick väldigt bra. “Bästa lokala avdelningen” inom LRF det året och andra utmärkelser under åren sedan dess, ett tecken på att Hermanssons arbete tycks ge lön för mödan.

Efter Hermansson gått med i LRF Gothem rullade förfrågningar om ideella arbeten in och hon hoppade på det mesta. Bland annat var hon ordförande i fiberföreningen när det skulle grävas fiber till Gothem som var bland de första på Gotland att gräva för fiber, och de tas fortfarande upp som ett gott exempel för deras snabbhet.

“Fick jag en rolig förfrågan hoppade jag på det för jag kände att jag inte hade något att förlora. Så är det och så är det väl lite fortfarande. Nu har jag dock kommit upp i den ideella kvoten, den är alldeles, alldeles för stor i mitt liv.”

Sedan fyra år sitter Hermansson även med i Slite utveckling AB där hon främst har ansvar för all idrott samt de gröna näringarna i Slite med omnejd.

“Det har bubblat mycket i Slite länge och det känns som att det har inte riktigt kommit framåt på något sätt och där fyllde Slite utveckling i som funktion.”

4.1.2 Niclas Larsson

Niclas Larsson driver sedan 1993 ett vandrarhem i Lärbro, han var 19 år när han fick erbjudande om att ta över det, vilket han gjorde. Under åren har han hunnit starta restaurang, gym och ett actioncenter. Restaurangen har varit utarrenderad i tio år men resterande driver han fortfarande. På Larsson låter det som att det finns mycket planer om att utveckla verksamheten med en rad nya koncept.

Utöver att driva sitt eget företag sitter han även med i Lädubro utveckling AB som ordförande. Utvecklingsbolaget i Lärbro startade för mindre än tre år sedan efter att det varit prat om att de skulle köpa upp ett gammalt ålderdomshem som lagts ner. Larsson råkade hamna på mötet som hölls om försäljningen och blev på så sätt involverad. Svenska kyrkan köpte upp ålderdomshemmet och det blev inget fastighetsköp, men då hade de kommit så långt i tankarna om utvecklingsbolag att de valde att starta ett ändå. De äger i nuläget ingen fastighet, men ser utvecklingsbolaget som en möjlighet om någon, för bygden viktig fastighet, skulle riskera att säljas till en privatperson. Det finns en hembygdsgård i Lärbro som har varit på tal att säljas:

“Då blir det ju svårt, Lärbro blir ju utan hembygdsgård [...] Förutom att det är en massa utställningar och kurser där så är det ju egentligen enda lokalen du kan hyra för till exempel 50-årsfest och bröllop”

Utvecklingsbolagets ambition är att “öka invånarantalet i Lärbro genom att arbeta för en attraktiv boendemiljö samt genom säkerställande och utveckling av den gemensamma samhällsservicen” (www, Lädubro utveckling AB, 2017). Dock berättar Larsson om svårigheterna med att rikta energin när det inte finns ett självklart fokus såsom en fastighet. Däremot har utvecklingsbolaget hittills startat upp en företagsdag i Lärbro, Lärbrodagen, som med cirka 60 företag och flera tusen besökare har lyckats väl. I Lärbro finns även framtidsplaner på bland annat att anlägga vandringsleder och en park i området.

4.1.3 Allan Båtelsson

Allan Båtelsson utsågs 2017 till “årets eldsjäl på Gotland”. Priset är nystiftat av “92 möjligheter”, en inspirationsdag för att främja tillväxten på Gotland, och 2017 var första gången som det delades ut. Motiveringen löd:

“Med små medel, glöd och gott ledarskap har Allan fått med sig andra i arbetet med Knutpunkt Hemse. Ett exempel på projekt som drivits igenom är generationsskiftesprojektet.”
- Tidningen Hela Gotland: De kan bli årets eldsjäl på Gotland

Som ordförande i Knutpunkt Hemse utveckling AB sedan starten för fyra år sedan har Båtelsson hunnit vara med i flera projekt, däribland genomföra ett generationsskiftesprojekt. Han beskriver generationsskiftesprojektet som ett upptäckt problem för bygden när företag i Hemse riskerade att försvinna i och med stora pensionsavgångar. Projektet gick delvis ut på att skapa medvetenhet hos de äldre företagen i Hemse om deras värde som varumärke vid framtida överlåtelse där fokus framförallt låg på de mjuka värdena.

Generationsskiftesprojektet var rent ekonomiskt en katastrof för utvecklingsbolaget, men trots det tror Båtelsson att det varit värdefullt för Hemse som bygd. Han tror sig kunna se att fler företag genomgått generationsskifte i Hemse sedan dess, även av de som inte ingått i projektet. Utöver generationsskiftesprojektet pågår andra projekt, såsom att utveckla kulturcentrum och rörelsecentrum där förhoppningen är att det ska finnas något för alla i Hemse.

För några år sedan hade högstadieskolan i Hemse omfattande problem med sin skolledning, vilket även syntes i ungdomarnas betyg när de jämfördes med andra skolor på Gotland. Båtelsson tillsammans med utvecklingsbolaget var med och drev frågan och nu, två och ett halvt år och fyra rektorer senare, börjar det ljusna för skolan. Målet är att skolan ska vara bäst på Gotland och bland de övre 25 procenten i Sverige, baserat på betyg.

“För vi tror att har man en bra skola så flyttar också föräldrarna hit med barn. Vi ser det som en väldigt viktig motor i det hela.”

Båtelsson beskriver situationen i Hemse som hjälplös, känslan av att tjänstemännen i Visby varken lyssnar eller bryr sig om deras bygd. Samtidigt finns en förhoppning hos honom att utvecklingsbolaget ska kunna bli en kommunikationspartner mot regionen, det blir tydligare om det är fler som kämpar i samma fråga och det blir svårare att ignorera.

“Jag har ju blivit kallad för en notorisk landsbygdsfanatiker och det är väl så jag tror det är, man är väldigt fanatisk kring landsbygden för att man ser att staden i sig lever sitt liv, men den kommer aldrig klara sig utan landsbygden.”

4.1.4 Gunnar Bendelin

Gunnar Bendelin har kallats för *landsbygdens förkämpe* (Hela Gotland, 2012) och är ordförande i Nygarn utveckling AB. Bolaget var ett av de första utvecklingsbolagen på Gotland och startades 2005 då en grundskola i Östergarn skulle läggas ner och skolhuset skulle säljas. Ortsborna var oroliga att någon privatperson skulle köpa fastigheten och göra om den till privatbostäder vilket var startskottet för att starta ett utvecklingsbolag, där orsbor fick bli ägare genom att köpa aktier. Den gamla skolan byggdes om, och numer finns det allt från pizzeria och tandläkare till frisör och café i byggnaden. Skolan har blivit en samlingsplats för hela bygden. Bendelin nämner dock att det finns en utmaning i att få invånare att utnyttja dessa funktioner eftersom det är lätt att handla, klippa sig och så vidare på annan ort på väg hem från jobbet eller vid besök i Visby.

Nygarn utveckling AB har drivit många projekt där de exempelvis varit initiativtagare till att bygga ett bräckvattenverk i Herrvik, vilket har löst vattenbristfrågan på orten. Vattenbrist råder på hela Gotland (SVT, 2016) och nu förväntas andra ta efter metoden som Herrvik bräckvattenverk använder sig av.

Bendelin har varit och är engagerad i mycket som rör landsbygden på Gotland där han bland annat är aktiv inom GUBIS (Gotländska utvecklingsbolag i samverkan) och var den på Gotland som gav förslag om att dra igång Landsbygdsupproret. För detta initiativ belönades han med Landsbygdsstipendiet som delas ut av Kungliga skogs- och lantbruksakademien.

“Till lantbrukare Gunnar Bendelin för hans enastående engagemang för landsbygdsutveckling” (www, KSLA, 2013)

Bandelins inspelade intervju försvann vilket gör att denna empiridel grundar sig på minnet samt information från nyhetsinslag och hemsidor.

4.2 Eldsjälen

En eldsjäl är enligt en sammanställning av intervjuerna en person som har ett brinnande intresse för något och är villig att uppoffra både tid och pengar för att bibehålla eller förbättra en situation. Individerna kan både ses som en så kallad idéspruta som kommer med och driver igenom nya idéer, samt vara den som sliter för att bibehålla en viss standard (pers. med., Larsson, 2017). Hermansson tror att det är den oegoistiska inställningen och det breda arbetssättet som gör en individ till en eldsjäl. Hon beskriver Bendelin som det typiska exemplet där det inte spelar någon roll vilka projekt han involverar sig i.

“Han gör det för de som bor där och det som finns där. Han gör det med ett oerhört stort hjärta utan tankar om att få någonting tillbaka” - Jessica Hermansson

Att vara en eldsjäl är oftast inget planerat:

“Nej men jag är ingen eldsjäl, utan jag råkar bara vara en person som sätter mig i vissa situationer och måste sen ta mig ur dem så gott som jag kan.” - Niclas Larsson

Det är snarare situationer och sammanhang som uppstår som skapar möjligheter för en individ att finna engagemang. Båtelsson beskriver själv generationsskiftesprojektet i Hemse som ett upptäckt problem för bygden när företaget riskerar att försvinna i och med stora pensionsavgångar. Nästa projekt har senare blivit den lokala skolan som inte uppnått de krav Båtelsson och resterande styrelse av Knutpunkt Hemse utveckling AB har haft, vilket de i flera år arbetat hårt för att förbättra.

“Vi tog fram betygen från årskurs 6-9. Då var det 52 % av killarna som gick ut nian med icke godkänt eller lägsta betyg i svenska eller matte. 52 % som alltså var nere och harvade på det lägsta [...] vilket vi sedan jämförde med Klinte och Visby”

Hermansson har även hon stor spridning på uppdrag. I Gothem placerades 80 flyktingar på ett asylboende för ensamkommande pojkar.

“... vi kände att det skulle bli lite turbulens här, så jag och en annan tjej valde att kalla till ett möte. Det var jättemånga som trodde att det skulle bli ett klagomöte, men istället var det så här: ‘Hur gör vi? Hur fixar vi det här nu då? Vi kan inte ha 80 människor här som inte gör någonting.’”

Detta resulterade i att sex gårdar tog emot praktikanter med varierande arbetsuppgifter. Hon startade även en simskola för dessa pojkar vilken hon fortfarande bedriver trots att de nu flyttat till ett boende i Fårösund. Som tidigare nämnt var Hermansson även drivande i frågan om fiber till bredband i Gothem vilket som hon själv beskriver det, “körde slut på henne”. Två tusen timmar har hon beräknat lägga ner ideellt bara de första månaderna för att ro projektet i hamn, utan någon som helst bekräftelse under arbetets gång på att det hon gjorde var bra.

“Jag jobbade dygnet runt kändes det som och ingen var nöjd. Det var just det att ingen var nöjd. Jag hade kunnat jobba dubbelt men dygnet räckte inte till.”

I efterhand har hon dock fått höra att hon gjort ett bra jobb då folk fortfarande ringer henne för tips om fibergrävning, trots att hon inte varit med i fiberföreningen på flera år.

Samtliga intervjuade nämnde att de som är engagerade ofta är äldre, åldersspannet ligger runt 45 - 75 år. De tror det främst beror på att de som är yngre fokuserar på sin karriär, familj och barnens aktiviteter. Sedan när barnen blir äldre och flyttar ut får de tid att engagera sig i andra intressen, såsom bygden till exempel.

4.3 Eldsjälens drivkraft

Eldsjälen drivs inte likt en traditionell entreprenör av ett monetärt vinstintresse utan motiveras snarare av att åstadkomma något för andra (pers. med., Båtelsson, 2017). Det kan vara utveckling av en specifik plats eller på ett eller annat sätt skapa värde för en grupp människor. Eldsjälens starka intresse ger en målmedvetenhet och uthållighet som bidrar till att det krävs mycket för att individen ska ge upp.

“Det är inte som att man är anställd där man får feedback att man gör ett bra jobb. Här vill man ju på något sätt att det ska hända något i samhället.” – Jessica Hermansson

Samtliga intervjuade vittnar om att det inte är deras personliga vinning som är drivande i deras arbete. Att uppmärksammas för det arbete de gjort verkar dock ge extra energi och motivation att vilja fortsätta.

“Det är skoj att få en sådan här utmärkelse, det kan jag säga, för allt ideellt arbete man har lagt ner i olika sammanhang så känns det som att man har gjort något rätt i alla fall.”
– Allan Båtelsson om utnämningen till Årets eldsjäl på Gotland

Även Bendelin beskriver glädjen och tacksamheten han kände när folk i bygden en kväll hade samlats i hemlighet för att överraska honom med en hyllningssång för allt arbete han lagt ner för bygden. Motivationssvackan han då befann sig i blev betydligt enklare att ta sig ur efter bekräftelsen att hans arbete uppskattas.

4.4 Eldsjälens roll i Gotlands landsbygd som kontext

Landsbygden som kontext kan variera mellan mindre bygd och samhälle. Båtelsson och Larsson hävdar att samhällen med lägenhetshus ofta blir mer anonyma. I både Hemse och Lärbro finns mycket lägenheter, och det kunde märkas i dessa orter att det var svårare att få folk att engagera sig (Båtelsson; Larsson, 2017). De som väljer att bo på landet vill inte vara anonyma, de väljer att synas (pers. med., Bendelin, 2017). Vad gäller landsbygden kontra staden nämndes det från Hermansson som tidigare Stockholmsbo att det märks av ett starkare föreningsliv på Gotland än i Stockholm:

“... det är lite så man får livet att gå här om man inte tycker det är kul att titta på tv.”
– Jessica Hermansson

Att bo på Gotlands landsbygd innebär i dagsläget att orterna får sköta sig själva, det mesta fokus ligger på Visby och vill Ortsborna uppnå en förändring får de kämpa för uppmärksamheten (pers. med., Båtelsson, 2017). Hermansson säger att utvecklingsbolagen skulle kunna vara ett resultat av kommunal frånvaro. Anledningen till att tjänstemännen inte tycks bry sig tror Båtelsson beror på att de bor i Visby och fokus hamnar där. Det har dessutom varit problem att få ut tjänstemännen till Hemse för en diskussion.

En speciell sak med Gotland är en hög andel sommarhusägare, och hur många som bor på Gotland varierar stort mellan säsongerna (pers. med., Hermansson, 2017). Sommarhusägarna kan bidra med både möjligheter och begränsningar. Möjligheter i den bemärkelse att Region Gotland tillsynes vill främja turismen och sommarhusägarna vilket bidrar till att större fokus läggs där. Begränsning i den bemärkelse att dessa även vill vara med och bestämma till sin egen fördel och att fokus för bygden hamnar i skymundan (pers. med., Bendelin, 2017). Däremot bidrar sommarhusägarna och turismen till att evenemang och verksamheter får fler besökare (pers. med., Hermansson, 2017).

Samtliga intervjuer nämner barnfamiljsbristen som ett problem, för utan barnfamiljer saknas livet i bygden (pers. med., Båtelsson, 2017). Han beskriver det som att de som flyttar in i Hemse ofta är unga pensionärer. Det har däremot blivit populärare för barnfamiljer att flytta dit, dock finns en bostadsproblematik då det är två års väntetid på en hyresrätt i Hemse. Även fast barnfamiljer vill bo i Hemse så kan de inte:

“När det inte finns hyreshus blir det svårare för de yngre familjerna att komma in på marknaden här...” Allan Båtelsson

Dessutom nämner även Båtelsson problematiken kring högskolan i Hemse. De har problem att fylla platser, inte för att skolan håller låg nivå utan just för att det inte finns boende.

4.5 Eldsjälen och nätverken

Utvecklingsbolagen på Gotland öppnar upp för en ny typ av nätverk där både personliga erfarenheter och kunskap som annars skulle vara svår att upptäcka tas till vara på (pers. med Hermansson, 2017). I Slite Utveckling AB sitter exempelvis en tidigare VD för Svenska spel vilket Hermansson menar är en stor resurs för utvecklingsbolaget.

“... hon har så jädra mycket erfarenhet och hennes analytiska arbete är ju fantastiskt, det får man ju inte gratis.”

En resurs som utan utvecklingsbolaget troligtvis skulle gå outnyttjad då hon endast har en semesterstuga i området. Hermansson beskriver att hon genom utvecklingsbolaget och den tidigare VD:n har lärt sig otroligt mycket och framförallt fått mycket nya kontakter, vilket hon anser är viktigt för fortsatt utveckling i arbetet.

“Det handlar nog egentligen bara om att lära känna människor, alltså att man förstår varandra och får en annan förståelse. Det är bra att prata med varandra ibland, istället för att bara gå förbi varandra på Konsum.”

Blandningen av kompetens inom och i kontakt med utvecklingsbolaget är en styrka då det får Slite att bli mer mångsidigt (pers. med., Hermansson, 2017). Just nu arbetar de exempelvis tillsammans med Gotland Sports Academy för att göra 20 mil cykelväg, en cykelslope och ett utegym.

Båtelsson beskriver även hur de i Hemse arbetar för en bredare kompetens för att gynna utvecklingen och ser utvecklingsbolaget som en knutpunkt för flera intressen.

“det är därför vi jobbar med gemensamma projekt [...] hockeyklubben, hembygdsföreningen i Alva, hembygdsföreningen i Hemse, idrottsföreningen här och pensionärsföreningen är med, så vi försöker dra ihop det så man kan dra nytta av varandra, att jobba med mjuka värden...” - Allan Båtelsson

Det finns dock även begränsningar med nätverk. Som Hermansson tidigare beskrivit var det ett krav att på något sätt engagera sig för att lära känna folk. Ett starkt socialt nätverk kan vara exkluderande för de som inte är i det menar hon. Hermansson poängterar dock att utvecklingsbolaget redan från början var välkomnande och att hon alltid känt sig som en kugge i hjulet. Att nätverk kan verka exkluderande skapar problem då det är svårt att hitta vissa målgrupper för engagemang (pers. med Båtelsson, 2017). Ett problem de tampas med i

Hemse där målgruppen unga vuxna i allt för stor del saknas. Risken finns att formen utvecklingsbolag kan skrämja de som vill engagera sig men inte lägga ner så mycket tid, alternativt känner sig hotade (pers. med. Hermansson, 2017).

Samtliga respondenter trycker på att det oftast är samma personer som är engagerade i olika sammanhang, som bygden, idrottsföreningar och näringsliv. Detta för med sig både begränsningar och möjligheter. Larsson lyfter problematiken där de som engagerar sig är de som har absolut minst tid, just på grund av att de engagerar sig på så många områden. Vilket han menar bidragit till att det ofta gått lång tid mellan ord och handling. Båtelsson lyfter det åt andra hållet:

“Den här gamla devisen: ‘ska man få något gjort så ska man be den som har mycket att göra’, den stämmer väldigt bra må jag säga.” - Allan Båtelsson

Båtelsson menar att det händer mer för de som är vana att ha mycket att göra och därmed inte har tid att gå och fundera speciellt länge. Utvecklingsbolagen tycks ha en förmåga att upptäcka och fånga upp de individer som engagerar sig mycket (pers. med Hermansson, 2017) och skulle kunna ses som en form att eldsjälsskola där individer lär sig om bygden, knyter nya kontakter samt skapa ett starkt intresse inom en fråga som kan gynna bygden (pers. med., Bendelin, 2017).

Problem kan uppstå när individer i utvecklingsbolaget strävar åt olika håll. Bendelin pratar om problemet när de hade två säsonsboende som strävade åt ett annat håll än de fast boende vilket skapade intressekonflikter. Dock menar han att även om det är svårt med osämja är det viktigt att inte alla i en grupp tänker likadant. Möjligheten att utvecklas och komma framåt blir större med individer som har olika perspektiv och synsätt på saker (pers. med Bendelin, 2017). Dock är det viktigt att hela tiden bibehålla en god stämning och att aldrig få folk att känna sig tvingade till att hjälpa till. Inget blir bättre genom att gnälla på varandra.

Styrkan med ett utvecklingsbolag är slagkraften som fler individer ger (pers. med Hermansson, 2017). Samtliga intervjuade menar att det alltid är en fördel om fler kan hjälpas åt att dra i en fråga. Ett brett nätverk gör det möjligt att lösa problem en ensam individ kämpar med. Det finns nästan alltid någon som kan det som individen själv inte kan (pers. med Båtelsson, 2017). Finansiering brukar vara en sådan del som hämmar visioner och idéer som därmed aldrig blir av. Dels på grund av saknad legitimitet samt att det både är tungt och tråkigt (pers. med., Hermansson, 2017).

5 Analys och diskussion

I följande kapitel analyseras teori med empiri och diskuteras tillsammans med egna idéer. Kapitlet avslutas med en sammanfattande diskussion för att knyta ihop säcken och skapa en tydlig övergång till slutsatsen.

5.1 Eldsjäl

En eldsjäl beskrivs i empirin som en individ som oegoistiskt och ideellt arbetar för någon form av nytta utan att förvänta sig någonting tillbaka (pers. med., Bendelin; Hermansson, 2017). Detta påminner om beskrivningen av en samhällsentreprenör i det avseendet att syftet med entreprenörskapet är att skapa samhällsnytta snarare än ekonomisk vinst (Bois, 2017). Dock tar en samhällsentreprenör innovativa initiativ för att uppnå denna samhällsnytta (Gawell et al., 2009) vilket inte en eldsjäl alltid måste göra. Innovation i detta fall definieras som något nyskapande.

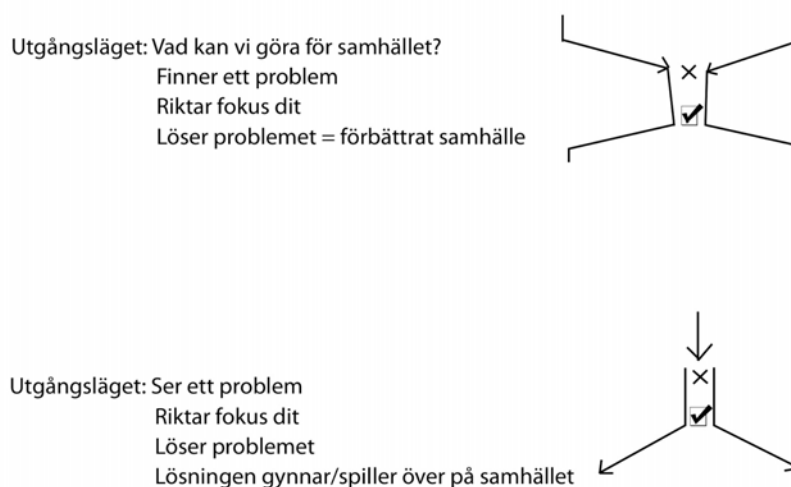
Empirin beskriver flera initiativ och lösningar på problem som inte nödvändigtvis skulle gå under benämningen innovativt, men är nyskapande i det avseendet att privatpersoner ideellt driver initiativen för att gynna den ort de bor eller är verksamma i. Bräckvattenverket i Herrvik är ett sådant exempel på projekt som vanligtvis drivs av privat eller offentlig sektor snarare än av ideella krafter (pers. med., Bendelin, 2017). Generationsskiftesprojektet i Hemse är ytterligare ett sådant exempel där offentlig sektor skulle kunna driva ett liknande projekt snarare än privatpersoner som värnar om bygden (pers. med., Båtelsson, 2017). Dock behöver inte en eldsjäl initiativ vara innovativa då en eldsjäl både kan ses som en idéspruta som startar upp projekt, och en uthållig individ som upprätthåller något specifikt i bygden likt en förening eller en central mötesplats (pers. med., Larsson, 2017).

Det som skiljer en samhällsentreprenör från en traditionell entreprenör är syftet de har med entreprenörskapet (Bois, 2017). Etableringsprocesserna ser därför liknande ut i både typerna av entreprenörskap (Chell, 2007) men visar på både likheter och olikheter med empirins eldsjäl. Gartner (1985) pekar på fyra centrala delar i uppstarten av entreprenöriella organisationer som alla påverkar eller påverkas av varandra: individen, processen, omgivningen och organisationen. *Individer* är unika, och hur pass prestationsorienterade och risktagande de är påverkar uppstartens resultat (Gartner, 1985; Landström & Löwegren, 2009). Samtliga respondenter är prestationsorienterade i den mån att de är benägna att slutresultatet ska bli så bra som möjligt, oberoende om det är en fiberinstallation eller ett generationsskiftesprojekt (pers. med. Båtelsson, 2017). Gartner (1985) pekar även på individens inställning till arbetet,

tidigare arbetslivserfarenheter, utbildning och uppväxt som påverkande faktorer. Eldsjälarna saknar vanligen både arbetslivserfarenhet och utbildning om ämnet (pers. med. Hermansson, 2017). Eldsjälarnas uppväxt och anknytning till bygden har dock en central roll då allt arbete som utförs är i förmån för den.

I *Etableringsprocessen* beskrivs stegen en entreprenör genomgår: forma en idé, upptäcka en affärsmöjlighet, planera och förbereda, för att sedan lansera idén och utveckling efter start (Landström & Löwegren, 2009; Evens, 2003). Idéformuleringen påverkas av tidigare erfarenheter inom ämnet vilket eldsjälarna vanligen saknar, men väljer att vara verksamma inom ändå. Hermansson beskriver exempelvis inställningen “varför inte?” vid förfrågningar om projekt hon inte har kunskap inom, då hon anser att hon inte har någonting att förlora. Fiberprojektet i Gothem är ett sådant exempel.

Då etableringsprocessen fokuserar mycket på planerat entreprenörskap och själva genomförandet har vi skapat en egen modell över vår tolkning av eldsjälens tillvägagångssätt. Den största skillnaden ligger i syftet de har, entreprenören vill utveckla en affärsmöjlighet, medan eldsjälarna vill åstadkomma skillnader i samhället. Fokus i modellen ligger på hur eldsjälen upptäcker problem och hur de påverkar samhället. Även skillnader mellan respondenterna har observerats i deras tillvägagångssätt att vara eldsjäl. Här nedan försöker vi förklara detta genom en grafisk bild (se figur 6).

Figur 6.
Egen illustration av eldsjälens tillvägagångssätt.

Den översta figuren representerar Bendelins och Båtelssons tillvägagångssätt. De har varit verksamma inom orten länge och brinner för att orten ska bestå, samt att fler ska få uppleva den bygd som de själva värderar högt. De är alltså i hög grad inbäddade i kontexten (Jack & Anderson, 2002). Deras utgångsläge är: “Vad kan vi göra för att samhället ska fortleva eller bli bättre?” De finner då ett problem som måste lösas, exempelvis vattenbrist eller

problematik kring generationsskifte. De fokuserar all energi dit för att lösa problemet och när de väl lyckats, har situationen i samhället förbättrats. Därefter hamnar de återigen i ett utgångsläge där de funderar över vad de kan göra för samhället. Modellen visar att deras drivkraft ligger i att förbättra sin bygd och fungerar som en tratt där de börjar med ett övergripandeperspektiv som ser till samhällets bästa, och använder sedan det för att hitta förbättringsåtgärder.

Den undre figuren representerar Hermanssons tillvägagångssätt där hon istället ser ett problem hon vill lösa, exempelvis flyktingarna som kom till Gothen eller den dåliga internetuppkopplingen. Dessa problem är inget hon behöver vara inbäddad på samma sätt för att upptäcka, då det är problem som kan upptäckas utan att vara en del av den lokala strukturen (Jack & Anderson, 2002). Även om hon nu är inbäddad har hon ett annat perspektiv på problemlösning än de i den övre modellen. Hon finner ett problem, riktar då fokus för att lösa problemet och när hon väl lyckats bidrar lösningen till samhällsnytta. Istället för att se det övergripande perspektivet ser hon ett enskilt problem där lösningen sedan spiller över på samhället.

Det är även tydligt att kontext, både social, rumslig och institutionell har stor påverkan på både möjligheten att upptäcka en affärsmöjlighet, planering, lansering och utveckling efter start. Landström & Löwegren (2009) menar att förmågan att skapa och upprätthålla nätverk är avgörande för hur väl en idé sätts i bruk och sedan utvecklas. Utvecklingen bygger även på legitimitet och trovärdighet vilket eldsjälarna fått bekräftat genom att människor valt att köpa aktier i utvecklingsbolagen för att främja deras arbete. Detta bekräftas även av Gartner (1985) som menar att *omgivningen* är en viktig och påverkande faktor, både genom lagar, tillgångar på service och invånares attityder gentemot förändring.

Enligt Bätelsson behöver en eldsjäl vara trygg i sig själv och våga stå för sina åsikter utan rädsla för att bli uthängd. Det starka intresset i en fråga är därför en förutsättning för att orka stå fast vid sin åsikt trots meningsskiljaktigheter. Detta stämmer väl överens med vad Gawell et al. (2009) nämner om samhällsentreprenörer, att de går utanför sin personliga roll och balanserar sina egna behov med samhällets. Dock nämnde Larsson att en eldsjäl även skulle kunna vara den individ som tränar flera knattelag i fotboll, kritar fotbollsplanen, står i föreningskiosken på helger och alltid ställer upp. Individen ser alltid till att saker fungerar och drivs vidare och träffar därmed troligtvis inte på lika mycket motstånd som en nyskapande eldsjäl gör. Det tycks alltså finnas två typer av eldsjälar: en nyskapande eldsjäl och en uthållig eldsjäl.

En observation som gjordes under insamlandet av empirin var att de engagerade oftast var äldre då åldersspannet ligger runt 45 - 75 år. Betyder detta att yngre individer inte är lika engagerade, att de i mindre utsträckning är eldsjälar? Troligtvis beror det på att de som är yngre har fokus på karriär och familj, det är där det brinnande intresset finns. När barnen

sedan blir äldre och flyttar ut kanske de får mer tid och på så vis utvecklar nya intressen, där bygden är en av dem. Det brinnande intresset skiftar fokus och riktas mot ett mer offentligt rum där det syns utåt, individen blir mer uppmärksammas för sitt arbete och kan därmed bli titulerad eldsjäl av sin omgivning.

5.2 Eldsjälens drivkraft

Det är någonting annat än monetära värden som driver en eldsjäl. Detta utan krav på uppmärksamhet eller bekräftelse när någonting är bra. I empirin nämns ett exempel med hårt arbete flera hundra timmar i månaden trots att ingen tycks vara nöjd med vad som dittills åstadkommit. Vad får en individ att ändå fortsätta flera hundra timmar till? Möjligheten att uträtta något för andra är en tillräcklig drivkraft för att bibehålla intresset, målmedvetenheten och uthålligheten för att inte ge upp när individen möter motgångar (pers. med., Båtelsson, 2017). Både en eldsjäl och samhällsentreprenör drivs av mjuka värden där förmågan att skapa samhällsnytta räcker för att vilja fortsätta ett arbete (Bois, 2017).

Tre av fyra respondenter beskriver dock viktiga moment i deras arbete där de blivit uppmärksammade för det arbete de gjort. Kanske hade de orkat fortsätta sitt arbete utan bekräftelsen, endast med vetskapen om att förändringar de gjort skapat samhällsnytta. Uppmärksamheten, återkopplingen och bekräftelsen har ändå gett extra energi när den har behövts. Uppmärksamheten verkar dock ha två sidor för samtidigt som extra energi ger vilja arbeta vidare kan det också innebära nya och omotiverande krav. Båtelsson beskriver att han efter utmärkelsen till Årets eldsjäl på Gotland känner sig obligerad till vissa möten han annars inte skulle gå på vilket i sin tur kan sänka motivationen.

De eldsjälar som har intervjuats i den här uppsatsen har varit engagerade i frågor kring landsbygden och bygden de bor i samt har ett tydligt mål om vad de vill åstadkomma. Larsson nämner dock att det kan vara svårt att åstadkomma förändring när det inte finns ett självklart projekt att dra, eller en tydlig plats att samlas kring. Eldsjälen riskerar då att tappa det brinnande intresset, eller har svårt att kanalisera det.

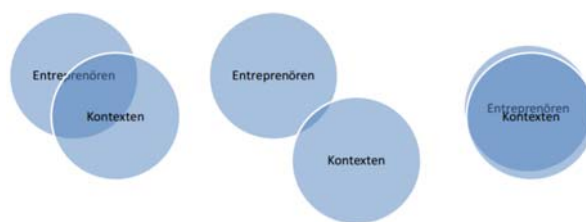
5.3 Eldsjälens roll i Gotlands landsbygd som kontext

Gotland har en hög andel sommarhusägare vilket gör att invånarantalet i landsbygdsorterna varierar stort mellan säsongerna (pers. med., Hermansson, 2017). Detta kan som tidigare nämnt skapa både möjligheter och begränsningar. Hermansson menar exempelvis att ökad turism ger ökad besöksnäring vilket öppnar upp dörrarna för fler verksamheter. Dock beskriver Bendelin baksidan med en delaktighet i landsbygdsutveckling där även sommarhusägare kan påverka beslut som rör den lokala bygden som han menar kan skapa intressekonflikter. Bois (2017) nämner att det i högre grad leder till framgång om de deltagande jobbar mot samma mål och har förtroende till varandra. Därför är det viktigt att

gruppen som jobbar med landsbygdsutveckling, i detta fall utvecklingsbolaget, har bra fördelning mellan olika parter i bygden och att dessa är överens innan arbete påbörjas. Missnöje inom gruppen ger endast negativa effekter, vilket även Bendelin är noga med att poängtera.

Giddens (1984) redogjorde tidigt samspelet mellan individ och kontext. Han menade att det inte går att studera individers handlingar och strukturerna de är verksamma i var för sig, utan att det ena ständigt påverkas av, och påverkar det andra. Fast boende och sommarhusägare är alla påverkade av, och påverkar den ort de bor och är verksamma i, både socialt, rumsligt och institutionellt, vilket ligger till grund för deras personliga motiveringar för beslut. Beroende på hur inbäddade individerna är i kontexten kan dessa motiveringar till beslut se annorlunda ut (Jack & Anderson, 2002). En sommarhusägare påverkas av kontexten på ett annat sätt än fast boende då de inte alltid är en del av samma kontext.

På så sätt har eldsjäl en stark koppling till kontext där kontexten till och med kanske skapar eldsjäl. I jämförelse med struktureringsteorin (Giddens, 1984) och figuren nedan kan eldsjäl ses som entreprenören som hänger tätt ihop med sin kontext där tillfället skapar eldsjäl snarare än att eldsjäl enbart verkar i den. Sarason et al. (2006) skriver istället, att det är entreprenören och dess möjlighet som samspelar och den ena inte existerar utan den andra. Exempel i empirin visar att kontexten har förändras vilket har skapat möjligheter för en eldsjäl att verka. Ett exempel är nedläggningen av skolan i Östergarn som sedan blev ett företagshus för lokala bolag. Utan problematiken med skolans nedläggning hade inte Bendelin sett möjligheten med skolhuset och därmed missat att bli eldsjäl i den kontexten. Däremot är chansen stor att Bendelin skulle ha funnit en annan möjlighet att verka som eldsjäl om kontexten varit annorlunda, då han som individ ständigt strävar efter förbättring i samhället.

Figur 7. Varför diskutera kontext.
Johan Gaddefors, 2016.

Bendelin diskuterar möjligheten att se utvecklingsbolaget som en plattform att fostras till en eldsjäl i. Att vara en del av en organisation kan vara en lärandeprocess där individer får möjlighet att få praktiskt erfarenhet av förändringsarbete (Bois, 2017). Utvecklingsbolagen skulle därmed kunna ge drivna sommarhusägare en bredare förståelse för de sociala strukturer de befinner sig i. Bois (2017) menar att det är enklare att förstå och ta till sig information om individen är inbäddad i den sociala kontexten och förstår de sociala strukturerna. Utvecklingsbolagen skulle därför kunna vara en plattform för inbäddning snarare än en fostran för att minska risken för intressekonflikter mellan fast boende och sommarhusägare.

Ytterligare en möjlighet skulle kunna vara att genom utvecklingsbolaget utveckla ett djupt intresse för ökad samhällsnytta, alltså att just fostras till en eldsjäl genom att själv omges av dem. Alla kanske har karaktärsdragen av en eldsjäl men inte satts i rätt kontext än för att de ska visa sig. Likt Sarason et al. (2006) beskriver, att varken entreprenören eller möjligheten kan existera utan varandra, kan inte eldsjälarna existera utan en specifik idé eller ett mål. Detta i sin tur påverkas av den omgivande kontexten som i detta fall skulle kunna ses som utvecklingsbolaget.

I och med att den icke tätortsnära landsbygden har drabbats av utflytt minskar även samhällsservicen då behovet inte är lika stort (Amcoff, 2008). Detta riskerar dock att skapa en ond cirkel där minskad samhällsservice troligtvis inte leder till inflytt, vilket i sin tur resulterar i att samhällsservicen minskar än mer. När samhällsservice minskar försvinner även arbetstillfällena på orten vilket enligt Boverket (2012) är en av de främsta orsakerna till flytt. Båtelsson lyfter den andra av Boverkets (2012) orsaker till utflytt: studier. I Hemse ligger Gotlands folkhögskola med tomma studieplatser. Dock står inte bostäder tomma i Hemse då det är det två års väntetid i bostadskö för att få ett förstahandskontrakt (pers. med., Båtelsson, 2017).

Utan möjlighet till lägenhetskontrakt hämmas även unga att både flytta till Hemse och flytta hemifrån inom Hemse (Amcoff, 2008; pers. med., Båtelsson, 2017). Flera av utvecklingsbolagen arbetar för en starkare inflytt där unga och nybildade familjer utgör en viktig byggsten då en levande landsbygd kräver diversitet (pers. med., Båtelsson, 2017). Unga familjer bidrar dessutom med två generationer där ett barns uppfattning av en positiv uppväxt ger en större möjlighet att de, när de blir äldre, blir kvar eller kommer tillbaka till bygden. En bygd där det händer mycket öppnar upp för engagemang och kan dessutom i längden motivera fler att vilja stanna kvar i bygden istället för att söka sig därifrån (Bois, 2017). Det måste dock ske en förändring inom en snar framtid, innan all service hinner stänga ner och bygden inte blir attraktiv nog att flytta till (pers. med., Båtelsson, 2017).

Nästa problem landsbygden står inför är samverkan med kommun och kommunala tjänstemän. Ska en förändring ske på landsbygden får den aktuella orten sköta det själv eftersom fokus snarare ligger på Visby med omnejd (pers. med., Båtelsson, 2017). Genom att inte vara styrd skapas en större frihet och därmed ökar förmågan att se möjligheter (Shane, 2003). Båtelsson beskriver dock situationen som hjälplös där känslan av att tjänstemän i Visby varken lyssnar eller bryr sig om bygden. Här spelar den institutionella kontexten en stor roll där myndighetsintresset är riktat åt ett annat håll än vad de som är verksamma på landsbygden vill. Om myndighetsintresset legat på exempelvis Hemse, hade det inte funnits ett missnöje, och det ansvar som Båtelsson tagit på sig hade inte varit nödvändigt. I figur 7 om struktureringsteori kan bilden längst till höger tydligt beskriva den institutionella kontextens påverkan på "entreprenören" (vilket i detta fall är eldsjäl). Att Lee et al. (2005) beskriver landsbygdsutvecklande initiativ från det civila samhället eller affärssektorn som svåra att upprätthålla i längden pekar ytterligare på att en för stor institutionell frihet snarare är hämmande än skapar möjligheter.

5.4 Eldsjälen och nätverken

Nätverk är en social kontext som skapar möjligheter att utnyttja resurser som annars skulle vara oåtkomliga (Lee et al. 2005). I Slite utveckling AB sitter exempelvis en tidigare VD för Svenska spel vilket är en sådan annars svåråtkomlig resurs (pers. med., Hermansson, 2017). Utvecklingsbolagen på Gotland kan därför fungera som en insamlare av sådana resurser. Blandningen av kompetens gör utvecklingsbolagen mångsidiga vilket gör att det alltid finns någon att ta hjälp av när en ensam individ inte kan lösa ett problem själv (pers. med., Båtelsson, 2017).

Utvecklingsbolagen tenderar även att binda samman människor som strävar efter gemensamma mål, med andra ord att utveckla den bygd de bor och verkar i. Hermansson vittnar om ett starkt föreningsliv, och det breda nätverket inom föreningslivet tillsammans med vanan att arbeta ideellt är kanske nyckeln till att den här formen för utvecklingsarbete fungerar så bra på Gotland.

Baserat på hur väl dessa människor känner varandra kan nätverken inom bygden vara byggda av starka eller svaga bindningar (Landström & Löwegren, 2009). I en liten bygd är där ”alla känner alla” består nätverken av många starka bindningar. Starka bindningar innebär att mycket socialt kapital investeras i relationerna, vilket i sig öppnar upp för fler möjligheter och fler resurser. Dock innebär en stark bindning en stark relation som riskerar att förstöras vid exempelvis fel beslut eller misslyckade idéer (Jack, 2005). De goda relationen eller så kallade byandan kan därför riskera att vara hämmande i syfte att utveckla bygden. En del idéer eller förslag som gjort skillnad kanske aldrig kommer på tal i rädsla för att skapa osämja, vilket blir en negativ inbäddning (Jack & Anderson, 2002). Det kan med detta i åtanke vara en fördel att som i Slite utveckling AB öppna upp även för sommarhusägare i syfte att hitta en balans mellan svaga och starka bindningar i nätverken.

Nätverk med för starka bindningar kan dessutom agera exkluderande (Lee et al., 2005), vilket även bekräftas av Hermansson som beskrivit engagemanget som ett krav för att komma in i bygden och lära känna andra människor. Det är dessutom samma personer som är engagerade inom flera olika sammanhang i bygderna (pers. med., Bendelin; Båtelsson; Hermansson; Larsson, 2017) vilket även det kan vara en konsekvens av för starka bindningar inom nätverken.

Gawell et al. (2009) säger att en samhällsentreprenör har en stark koppling till bygden och ett stort nätverk. Vid jämförelse med vad Hermansson sagt, att hon varken hade koppling till bygden eller ett nätverk på orten, kan dock detta påstående ifrågasättas. Hermansson skapade sig snarare ett nätverk för att komma in i samhället, och insåg efter det att hon ville förändra vissa omständigheter i samhället, en typ av social inbäddning för att försöka bli en del av strukturen (Jack & Anderson, 2002). Detta nätverk bidrog sedan till att hon fick förfrågan om att gå med i utvecklingsbolaget vilket utvecklade hennes nätverk ytterligare. Hon halkade på så vis in bolaget tack vare sitt befintliga nätverk. Detsamma skulle kunnat sägas om Larsson där hans grundtanke var att på något sätt bidra till att rädda bygdens fastighet. Larssons

koppling var snarare anknytningen till bygden som utmynnade i att han hamnade i utvecklingsbolaget, och även om han förmodligen tidigare hade ett nätverk, utökades det ytterligare i och med engagemanget i utvecklingsbolaget.

Beskrivningen från Gawell et al. (2009) stämmer bättre överens med Bendelins och Båtelssons historia. Båda hade i utgångsläget både stark anknytning till bygden och ett stort nätverk och kunde därmed påbörja "eldsjälsarbetet" med detsamma. Hermansson och Larsson skulle då kanske kunna ses som eldsjälar redan innan, men att de inte kom till handling förrän de hade ett nätverk att jobba med. En eldsjäl utan handling, är det en eldsjäl?

Tidigare har det diskuterats om det finns fler typer av eldsjälar och det som kommits fram till är att det finns två typer. Den första är den pådrivande och nyskapande typen som sticker ut hakan och inte är rädd för att driva och ta ledarrollen i projekt. Den andra som observerats är en mer uthållig person som tar på sig mycket praktiska uppgifter som ska göras, den som alltid ställer upp i olika situationer. Dessa två tycks behöva nätverket på olika vis. Den första typen använder sitt nätverk för att binda nödvändiga resurser där nätverket behövs för att lyckas med uppgiften. Den andra typen behöver nödvändigtvis inte nätverket för att lyckas med sin uppgift, utan nätverket används som en drivkraft, då eldsjälen vill tillhöra ett socialt sammanhang där denne kan få beröm och känna tillhörighet.

5.5 Sammanfattande diskussion

Enligt empirin arbetar en eldsjäl oegoistiskt för att skapa någon form av nytta för den lokala bygden (pers. med., Hermansson; Båtelsson, 2017). Detta kan liknas med en samhällsentreprenör vars entreprenörskap i första hand bedrivs för att skapa samhällsnytta snarare än ekonomisk vinst (Bois, 2017). Dock menar Gawell et al. (2009) att en samhällsentreprenör för att uppnå detta skapar innovativa initiativ vilket en eldsjäl inte nödvändigtvis måste göra. Däremot har intervjuerna visat att eldsjälens initiativ kan vara innovativa i den mån att initiativen i sitt sammanhang är innovativa då det vanligtvis inte är den lokala befolkningen som tar på sig ansvaret (pers. med., Bendelin, 2017).

Chell (2007) beskriver entreprenörers gemensamma karaktärsdrag av en etableringsprocess, oberoende vilket entreprenörskap som bedrivs. En eldsjäl tycks dock snarare falla in i situationer som kräver lokal förändring än att etablera en process från formad idé till handling (pers. med., Larsson, 2017).

Frågan vi ställer oss är vad det är som får en eldsjäl att fortsätta arbeta flera hundra timmar på en uppgift som inte genererar någonting tillbaka. Enligt Bois (2017) räcker det med att åstadkomma samhällsnytta vilket även bekräftas i empirin, men samtidigt beskriver tre av respondenterna situationer där de på något sätt blivit uppmärksammade för deras arbete som de menar har gett extra energi (pers. med., Bendelin; Båtelsson; Hermansson, 2017).

Nätverk är en del av den sociala kontexten och gör det möjligt för en individ att utnyttja annars oåtkomliga resurser (Lee et al, 2005). Utvecklingsbolagen skulle därför kunna ses som en samlingsplats för dessa resurser där blandning av kompetens och andra resurser skapar en mångsidighet i bygden. Det finns därmed alltid någon att ta hjälp av när en individ själv inte kan (pers. med., Båtelsson, 2017). Baserat på hur väl individerna inom nätverket känner varandra är det byggt av starka och svaga bindningar (Landström & Löwegren, 2009). Starka bindningar innebär starka relationer vilket riskerar att förstöras vid fel beslut (Jack, 2005) på så sätt kan den goda byandan vara hämmande. Starka nätverk kan också verka exkluderande för de som inte är i dem (Lee et al. 2005).

Slutligen diskuteras det om det finns flera typer av eldsjälar. Individen som genomför nya förändringar och individen som upprätthåller något specifikt. Dessa två kan nyttja nätverket på olika sätt där den ena binder nödvändiga resurser och den andra använder det för att känna en tillhörighet.

6 Slutsats

Syftet med uppsatsen är att beskriva begreppet eldsjäl och försöka förstå eldsjälen betydelse för Gotlands landsbygd som kontext. Detta genom att via en fallstudie intervjuar fyra eldsjälar, alla verksamma inom lokala utvecklingsbolag på Gotland. Det saknas idag både svensk och internationell forskning om begreppet eldsjäl, men det finns många likheter med samhällsentreprenörskap vilket har legat som grund för presenterade argument. Genom att studera den sociala, rumsliga och institutionella kontexten eldsjälen är verksam i har det även varit möjligt att kartlägga egenskaper och drivkrafter.

Vilka är de studerade eldsjälarnas gemensamma egenskaper och drivkrafter?

Samtliga eldsjälar arbetar oegoistiskt för att skapa samhällsnytta, utan att förvänta sig någonting tillbaka. Varken monetär ersättning, återkoppling eller uppmärksamhet är någonting de kräver eller ens förväntar sig. Det enda målet är att skapa någon form av positiv förändring i bygden de bor och verkar. Dock är bekräftelse på att det arbete som gjorts ett viktigt moment för att hålla drivkraften uppe vilket kan vara en utmärkelse, hyllning på bygdemöten eller något så enkelt som en återkoppling.

Eldsjälarerna har liksom en samhällsentreprenör en stark relation till bygden vilket skapar en drivkraft att vilja förändra saker de anser är fel eller behöver utvecklas i deras lokala samhälle. Förändringarna behöver inte alltid vara innovativa, utan kan också syfta till att upprätthålla något specifikt i bygden under en lång tid. En sista iakttagelse om eldsjälar är att de oftast är i medelåldern eller äldre då det är de som tycks ha tiden och intresset.

Hur interagerar eldsjälarerna med lokala nätverk på Gotland?

Lokala nätverk är en central byggsten för att en eldsjäl ska kunna genomföra sina förändringar. Nätverken gör det möjligt för eldsjälen att genomföra förändringar där mängden resurser annars hade varit en begränsande faktor. I och med kontinuerligt arbete utvecklas ständigt en eldsjäls nätverk. På Gotland har lokala nätverk skapats i utvecklingsbolag där eldsjälar med samma intresse, alltså att utveckla den lokala bygden, samlats. Fler individer mot samma mål blir en styrka i frågor som är svåra för eldsjälarerna att dra själva både i synen på tid, kompetens och legitimitet.

Nätverk på mindre lokala orter innehåller många starka bindningar i och med att många känner varandra väl. Detta kan dock vara exkluderande för de utanför nätverken då de inte får en chans att bidra, vilket i sin tur resulterar i förlorade resurser.

Vilken roll spelar eldsjälarna i utvecklingen av Gotlands landsbygd?

Eldsjälarna spelar en betydande roll i utvecklingen av Gotlands landsbygd. Där Region Gotland inte tagit ansvar går eldsjälarna in för att skapa förändring oberoende om det handlar om dricksvatten, bättre skola eller aktiviteter. Eldsjälarna skapar trevnad i bygden för att de som bor där ska vilja stanna kvar och fler ska vilja flytta dit.

För fortsatt forskning

I den här uppsatsen har fyra eldsjälares roll för landsbygden studerats. Arbetet utförs i en unik form genom utvecklingsbolag där människor får köpa aktier för att gynna den lokala bygden. Avgränsningen har dock bidragit till att lite fokus har lagts på utvecklingsbolagen och dess roll i den lokala landsbygdsutvecklingen. För fortsatt forskning föreslås därför en djupare undersökning om hur utvecklingsbolag påverkas av den institutionella kontexten. Båtelsson menar att Region Gotland inte tagit sitt ansvar i viktiga landsbygdsfrågor där utvecklingsbolagen fått ta vid. Är detta ett hållbart sätt att arbeta med lokal landsbygdsutveckling? Politisk styrning eller frihet kan både skapa möjligheter och vara hämmande (Shane, 2003). Mer frihet kan öka möjligheterna för entreprenörer att utvecklas. Dock är det svårt för det civila samhället att som initiativtagare i utvecklingen upprätthålla förändringar i det långa loppet (Lee et al., 2005). Är utvecklingsbolag som arbetssätt trots detta ett hållbart sätt att arbeta med landsbygdsutveckling och kan appliceras på fler orter i landet?

Källförteckning

Artiklar

- Adu- Okoree, B.I., Ofosua, A. (2012). Migrant Remittances: A Driving Force in Rural Development. *International Journal of Sociology and Anthropology*, Vol. 4 (5): 172-178
- Becker. S., Kunze, C., Vancea, M. (2017). Community Energy and Social Entrepreneurship: Addressing Purpose, Organisation and Embeddedness of Renewable Energy Projects. *Journal of Cleaner Production*, Vol. 147: 25- 36
- Biernacki, P. & Waldorf, D. (1981). Snowball Sampling: Problems and Techniques of Chain Referral Sampling. *Sociological Methods & Research*, 10(2): 141-163
- Chell, E. (2007). Social Enterprise and Entrepreneurship: Towards a Convergent Theory of the Entrepreneurial Process. *International Small Business Journal*, Vol. 25(1): 5–26
- Evers, N. (2003). The Process and Problems of Business Start-Ups. *The ITB Journal*, Vol. 4 (1): 1-41
- Gartner, W. B. (1985). A Conceptual Framework for Describing the Phenomenon of New Venture Creation. *The Academy of Management*, Vol. 10 (4): 696-706
- Huguenin. A., Jeannerat. H. (2017). Creating Change Through Pilot and Demonstration Projects: Towards a Valuation Policy Approach. *Research Policy*, Vol. 46 (3): 624- 635
- Jack, S.L. (2005). The Role, Use and Activation of Strong and Weak Network Ties: A Qualitative Analysis. *Journal of management studies*, Vol. 42 (6): 1233-1259
- Korsgaard, S., Müller, S., & Tanvig, H. (2015). Rural entrepreneurship or entrepreneurship in the rural – between place and space. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*, Vol. 21(1): 5-26
- Lee, J., Árnarson, A., Nightigale, A., Shuchsmith, M. (2005). Networking: Social Capital and Identities in European Rural Development. *Journal of the European Society for Rural Sociology*, Vol. 45 (4): 269- 283
- Liu, J., Nijkamp, P., Lin, D. (2017). Urban- Rural Imbalance and Tourism-Led Growth in China. *Annals of Tourism Research*, Vol. 64: 24- 36
- Mitchell, J.C. (1983), Case and Situation Analysis. *Sociological Review*, Vol. 31: 187-211
- Sarason, Y., Dean, T., Dillard, J.F., (2006). Entrepreneurship as the nexus of individual and opportunity: A structuration view. *Journal of business venturing* 21, ss. 286–305.

Welter, F. 2011. Contextualizing Entrepreneurship - Conceptual Challenges and Ways Forward. *Entrepreneurship Theory and Practice*, Vol. 35(1): 165-184

Avhandlingar

Bois, L. (2017). *Företagares agerande för hembygdens utveckling*. Lic.-avh. Mittuniversitetet. Sundsvall.

Müller, S. (2013). *Entrepreneurship and Regional Development: On the Interplay Between Agency and Context*. Diss. Business and Social Sciences, Aarhus University. Aarhus.

Böcker

Amcoff, J. (2008). *Vad händer med landsbygdens befolkning?*
Ur: *Ska hela Sverige leva?* Stockholm: Formas fokuserar.

Bryman, A., Bell, E. (2013). *Företagsekonomiska forskningsmetoder*. 2. Uppl. Stockholm: Liber.

Bryman, A. & Burgess, R. G. (1994), *Developments in qualitative data analysis: An introduction*. I: A. Bryman & R.G, Burgess (red.), *Analysing qualitative data*. London: Routledge.

Landström, H., Löwegren, M. (2009). *Entreprenörskap och företagsetablering: från idé till verklighet*. Lund: Studentlitteratur.

Shane, S. (2003). *A General Theory of Entrepreneurship: The Individual- Opportunity Nexus*. Cheltenham: Edward Elgar.

Rapporter

Andersson, M., Johansson, K. (2004). *Vad gör en eldsjäl?- En studie av landsbygdsutvecklingen inom Kalmar län och eldsjälarnas roll i det lokala utvecklingsarbetet*. Kalmar: Länsstyrelsen Kalmar.

von Friedrichs, Y., Gawell, M., Wincent, J. (2014). *Samhällsentreprenörskap- Samverkande för lokal utveckling*. Sundsvall: Mittuniversitetet.

Gawell, M., Johannisson, B., Lundkvist, M. (2009). *Samhällsentreprenörer- En forskarantologi om samhällsentreprenörskap*. Stockholm: Stiftelsen för kunskaps- och kompetensutveckling.

Gunnartz, K. (2017). *Den urbana utvecklingens drivkrafter och konsekvenser - IVA-projektet Framtidens goda stad*. Stockholm: Kungliga ingenjör- och vetenskapsakademien.

Tidningsartiklar

Frid, S. (2017). Han blev årets eldsjäl på Gotland. *Hela Gotland*, 17 januari.

Gustafsson, C., Ljung, M. (2013). Växande städer sätter press på landsbygden. *Svenska dagbladet*, 17 augusti.

Lundberg, E. (2017). Nytt pris: De kan bli årets eldsjäl på Gotland. *Hela Gotland*, 12 januari.

Sveds, Å. (2012) Hallå där... *Hela Gotland*, 21 juni.

Svanström, S. (2015). Dagens urbanisering- inte på landsbygdens bekostnad. *Välfärd*, 9 juni.

TT. (2016). Myndighet flyttas från Stockholm till Kalmar. *Svenska dagbladet*, 16 juni.

Widegren, P. (2016). Vattenbrist på Gotland. *SVT nyheter*. 2 mars.

Internetsida

Boverket (2012). *Vision för Sverige 2025- En urbaniserad värld*.

Tillgänglig: <http://sverige2025.boverket.se/en-urbaniserad-varld.html> [2017-04-23]

Kungliga skogs- och lantbruksakademien (2017). *Landsbygdsstipendiet*.

Tillgänglig: <http://www.ksla.se/priser-belongingar/akademiens-priser/landsbygdsstipendiet/> [2017-04-23]

Lädubro (2017). *Om Lädubro utveckling AB*.

Tillgänglig: <http://ladubro.se/om.html> [2017-04-27]

Region Gotland (2017). *Kunskapsunderlag för framtidens serviceutbud*.

Tillgänglig: <http://www.gotland.se/serviceutbud> [2017-05-02]

Statistiska centralbyrån (2015). *Dagens urbanisering inte på landsbygdens bekostnad*.

Tillgänglig: <http://www.scb.se/sv/Hitta-statistik/Artiklar/Dagens-urbanisering--inte-pa-landsbygdens-bekostnad/> [2017-04-27]

Sveriges Lantbruksuniversitet (2017). *Nycklar till en levande landsbygd*.

Tillgänglig: <http://www.slu.se/institutioner/ekonomi/forskning1/projekt-sidlistning/projekt/rural-keys/> [2017-05-24]

Uppslagsverk

Nationalencyklopedin, Eldsjäl. Tillgänglig:

<http://www.ne.se/uppslagsverk/ordbok/svensk/eldsj%C3%A4l> [2017-04-01]

Radioprogram

Gotländska utvecklingsbolag unika i landet (2017). Johan Hellström. Sveriges Radio, P4 Gotland 12 april.

Personliga meddelanden

Gunnar, Bendelin. Eldsjäl och styrelseordförande, Nygarn utveckling AB. Personlig intervju, Katthammarsvik 2017-04-27.

Båtelsson, Allan. Eldsjäl och styrelseordförande, Knutpunkt Hemse utveckling AB. Personlig intervju, Hemse 2017-04-27

Gaddefors, Johan. Universitetslektor och docent vid Institutionen för ekonomi, Sveriges Lantbruksuniversitet. Föreläsning: Varför diskutera kontext?, Uppsala 2016-09-20

Hermansson, Jessica. Eldsjäl och styrelseledamot, Slite utveckling AB. Personlig intervju, Gothem 2017-04-25

Larsson, Niclas. Eldsjäl och styrelseordförande, Lädubro utveckling AB. Personlig intervju, Lärbro 2017-04-26

Bilagor

Bilaga 1- Intervjuguide om utvecklingsbolag

- Varför startades bolaget?
- Vem eller vilka är grundare av bolaget?
- Hur många tar hjälp av bolaget? Och vilka?
- Vad gör bolaget för den som behöver hjälp?
- Finns det kompetens att utnyttja inom aktieägarna?
- Varför just aktiebolag och inte exempelvis en ekonomisk förening?
- Vad kan utvecklingsbolaget bli bättre på?
- Hur ser framtidsplanerna för utvecklingsbolaget ut?
- Är utvecklingsbolagen sårbara och beroende av specifika personer?
- Är det risk att de engagerade pressas för hårt om det är ideellt?
- Hur behåller man modet uppe hos de engagerade?
- Vad definierar ni som en eldsjäl?

Bilaga 2- Intervjuguide om eldsjäl

- Vad har du för bakgrund?
- Hur skulle du beskriva en eldsjäl?
- Varför tror du att du kallas för eldsjäl?
- Tycker du att en person kan kallas eldsjäl när syftet är att tjäna pengar?
- Skillnad på eldsjäl och entreprenör?
- Känner du att andra har högre förväntningar på dig när du uppfattas som en eldsjäl?
- Vad har du för koppling till utvecklingsbolagen?
- Vad kan ett utvecklingsbolag tillföra?
- Vad anser du det finns för fördelar/nackdelar med utvecklingsbolag?

Nycklar till en levande landsbygd

Working papers

Nycklar till en levande landsbygds working papers är en publikationsserie med texter från forskningsprogrammet med samma namn. Texterna kretsar kring entreprenörskap och landsbygdsutveckling.

Om projektet

I projektet ska vi utveckla ny kunskap om interaktionen mellan olika former av entreprenörskap och kontext och hur dessa interaktioner bygger en levande landsbygd. Att bättre förstå entreprenöriella processer i detalj skulle underlätta prioriteringar både för lokalbefolkning som vill ta initiativ och för myndighetspersoner och rådgivare som vill verka för en levande landsbygd.

Tillsammans med lokalbefolkningen, rådgivare och myndighetspersoner, och studenter ska vi forskare utveckla och driva utvecklingsprojekt i olika landsbygder. I projektet hoppas vi synliggöra olika former av entreprenörskap, förstå hur de samverkar och leder till en levande landsbygd. Vi hoppas också systematisera och utveckla metoder för hur olika former av entreprenörskap interagerar med landsbygden samt bygga relationer på platserna och sprida lärdomar och handlingsidéer till lokalbefolkning, rådgivare och myndighetspersoner, studenter och forskare.

Forskningsprogrammet finansieras av Familjen Kamprads Stiftelse och löper mellan 2017 och 2019. Det görs i samarbete mellan forskargruppen Rural Entrepreneurship Group vid Institutionen för ekonomi, Institutionen för stad och land, båda vid Sveriges Lantbruksuniversitet i Uppsala, samt Robert Gordon University i Aberdeen, UK.

Webbsida: <http://bit.ly/2hr7RG3>

Bloggen hittar du via QR-koden här nedan

